

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Koprivska 6, Telefon 4001-4004

Mesečna naročnina 18 lit, za tuzemstvo 31-50 lit.

Cena pret. Ljubljana 10.450 za naročnino in 10.349 za inserate

SVENEC

Naročite se čimprej na **SLOVENEV KOLEDAR** da ne boste ostali brez njega!

NOVEMBER 1943

5 PETEK

Jugoslavanski emigranti naj gredo v Moskvo

Stockholm, 3. novembra. DNB. Iz poročila lista »Svenska Morgenblad« izhaja, da je dobil Stalin na moskovski konferenci proste roke za zadovoljitev svojih razširjalnih teženj po vsej Evropi. List namreč poroča, da je bilo v Moskvi sklenjeno, naj se jugoslovanska emigrantska vlada preseli iz Kaira v Moskvo. To poročilo je vzbudilo pri emigrantih velik nemir, ker smatrajo njegovo vsebino za prvi znak, da bo po sklepih moskovske konference postal ves Balkan sovjetsko vplivno področje.

Iz vseh tako zelo obširnih in množičnih komentarjev k uradnemu poročilu o moskovski konferenci je namreč jasno razvidno, da so bili angloameriški zastopniki v Moskvi kapitulantsko popustljivi ter so skušali do skrajnosti ugoditi Stalinovim zahtevam, ki gotovo niso bile skromne. Stalin se namreč čuti močnega do svojih zaveznikov in tako se je zgodilo to, kar piše švedski list »Svenska Dagbladet«, da je »močnejši diktiral in slabši je moral odložiti svoje zahteve na boljše čase«. V upanju na morebitno zmago so v Moskvi načeli najokrožnejše vprašanje, to je vprašanje razdelitve plena, in pri tem so bogataške države pokazale veliko pripravljenost, žrtvovati raje male države in male narode kot svoje lastne koristi. V vrsto teh malih držav pa spadajo Finska, baltske države, Poljska, Besarabija, in če to ne bi bilo dovolj, še ostali Balkan. To domnevo nedvomno potrjuje gornje poročilo, ki pravi, da naj bi se jugoslovanska emigrantska vlada preselila v Moskvo. Kakor vse kaže, so angloamerikanci pripravljene tudi v tej zahtevi popustiti Moskvi in s tem javno priznati, da so izdali male evropske države, katerim so preje obljubljali popolno samostojnost in neodvisnost ter hočejo na ta način prepustiti Evropo z vso njeno tisočletno civilizacijo boljševišemu vplivu. To poročilo nam je vsem jasen opomin na prečeh boljševiško nevarnost, ki jo morajo vsi kulturni evropski narodi na vsak način zadržati. Iz vseh ogroženih evropskih držav že prihajajo poročila, da so mali narodi raje pripravljani umreti častne smrti v boju proti rdečim trinogom, kakor pa pasti v njihovo suženjstvo. In k tej orjaški borbi proti brezbožnemu in divjaškemu komunizmu moramo po svoje prispevati tudi mi Slovenci, ki smo že na lastni koži tako grozno občutili najokrutnejše boljševiške strahote.

Na vse te dogodke pa moramo gledati popolnoma hladnokrvno in stvarno. Če sta pred Moskvo kapitulirali Anglija in Amerika, pa ni kapitulirala Nemčija s svojimi številnimi zavezniki. Pa tudi v nasprotnem taboru ni vse tako rožnato. Sestanek treh zunanjih ministrov ni prinesel jasnosti, ki so ji želeli v Londonu in Washingtonu. Sovjeti niso hoteli odgovoriti na Edenovo in Hullovo vprašanje, kakšne meje si žele na zahodu in če so pripravljene zagotoviti bogataškim državam mir pred boljševizmom. Stalin je zahteval samo pravico soodločanja pri bodoči svetovni ureditvi, ni pa sprejel nikakih obvez in podal nikakih izjav. Sovjeti so že zelo izkrivljali in njihovim množicam že presedajo neizmerno žrtve. Stalin to vidi in zato je hotel angloamerikance prisiliti, naj od tujnih obljub preidejo k javnim obljubam, da jih bo ljudstvo slišalo in dobilo novo injekcijo za borbeno voljo.

Kako slabo stoji zavezniška stvar, se vidi tudi po tem, da v 14 dneh niso sklenili nič pozitivnega, marveč so govorili samo o podiranju in uničevanju. Atlantske karte niti omenili niso, pač pa so ustvarili novo imperializem, v katerem ni več mesta za male narode. Sovjeti so zahtevali jamstva in svobodno delovanje v Evropi od tistih, ki jih nameravajo nekoč tudi požrti. Churchill in Roosevelt sta krenila na podminiran pot in ni slučaj, da je v Moskvi prišla do izraza tudi angloameriška bojazen pred lastnim boljševiškim zaveznikom. Gostobesednost uradnega poročila in odločitev najbolj perečih vprašanj zakrivata zavezočanje nasprotstva, ki naj bi se resila pozneje po »diplomatski poti«. Nenaravni boljševiški in bogataški zavezniki si medsebojno ne zaupajo, drug pred drugim se hočejo zavarovati, vezati in nadzorovati z različnimi pogodbami. Oba imperializma nočeta vezati in nadzirati le »osvojenih« in nevtalcev, temveč tudi drug drugega, ker se drug drugega bojita. Kakor so prerogadi izdali nekateri ameriški senatorji, se boje celo »tretje svetovne vojne«, iz česar se vidi, da so si ti zavezniki edini le v sovravnstvu do Nemčije in v želji po čim večjem plenu po tej vojni. Če so že potrebne žrtve, potem naj jih prenašajo mali narodi. Vse to pa naj nas prav nič ne vznemirja. Proti sovjetskemu pohlepu stoje močne nemške in druge evropske armade ter druge močne sile, ki mu bodo krepko ustavile poželjiv korak v kulturno Evropo ter rešile evropsko civilizacijo. Jugoslavanski emigranti pa naj se nahajajo v Londonu ali v Kairu ali v Moskvi, mi Slovenci vemo samo eno: edino naše mesto je v odločnem evropskem protiboljševškem taboru!

Naročajte roman »Ivanhoe«!

Schwere Abwehrkämpfe nördlich Kiew

Zäher Abwehrkampf südwestlich Dnjeppropetrowsk - Hohe blutige Verluste des Feindes in Südtalien - Der Kölner Dom erneut schwer getroffen - 33 Terrorbomber abgeschossen

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 4. XI. 1943. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Auf der Krim wurde der feindliche Landekopf südlich Kertsch weiter verengt. Nördlich Kertsch sind Kämpfe mit neugelandeten feindlichen Kräften im Gange.

In der Strasse von Kertsch griffen Luftwaffe und Kriegsmarine den Übersetzverkerb des Feindes wiederholt an. Ein Sowjetisches Schnellboot, sowie 5 Landungsboote wurden vernichtet, drei Kanonenboote schwer beschädigt. Bei der Abwehr starker Angriffe gegen die Enge von Perekop wurden 20 Sowjetpanzer abgeschossen.

Am unteren Dnepr wurden feindliche Aufklärungsverbände abgewiesen. Eine feindliche Abteilung, der es gelungen war über den Strom vorzudringen, wurde zum Kampf gestellt und vernichtet.

Im grossen Dnepr-Bogen kam es gestern besonders südwestlich Dnjeppropetrowsk wieder zu schweren Kämpfen. Die Angriffe der Sowjets wurden im zähen Abwehrkampf, stellenweise durch wuchtige Gegenstösse abgewiesen.

Eine eigene Panzergruppe stiess dabei in feindliche Bereitstellungen hinein und schoss zahlreiche Panzer ab.

Nördlich Kiew traten die Sowjets nach starker Artillerievorbereitung und von zahlreichen Schlachtfliegern unterstützt, zum Angriff an. Schwere Abwehrkämpfe sind hier im Gange.

Im Kampfraum von Welikije Luki setzte der Feind auch gestern seine zum Teil von Panzern unterstützten hef-

tigen Angriffe fort. Um einige Einbruchsstellen wird gekämpft.

Von der übrigen Ostfront wird nur geringe örtliche Kampftätigkeit gemeldet. In den schweren Kämpfen im Dnepr-Bogen hat sich die südwestdeutsche 23. Panzerdivision unter Generalleutnant von Vormann durch besondere Tapferkeit hervor getan.

An der süditalienischen Front scheiterten feindliche Angriffe bei Venairo unter hohen blutigen Verlusten für den Gegner. Im Ostabschnitt stiess der Feind mit starken Kräften über den Trigno-Fluss vor. Er wurde nach hartem Kampf südöstlich der Stadt Istosio zum Stehen gebracht.

Feindliche Fliegerverbände griffen am gestrigen Tage das Gebiet der Deutschen Bucht, insbesondere die Stadt Wilhelmshaven und in der vergangenen Nacht westdeutsche Städte an. Verluste und Schäden entstanden besonders in Düsseldorf. Der Kölner Dom wurde erneut schwer getroffen. Luftverteidigungskräfte vernichteten bei diesen Angriffen sowie über den besetzten Westgebieten nach bisherigen Meldungen 33 feindliche Flugzeuge.

Unsere Luftwaffe führte in den gestrigen Abendstunden ohne eigene Verluste einen starken Angriff gegen die Hafenstadt Ipswich in Südostengland, der grosse Brände verursachte.

Vor Emden und im Seegebiet nördlich Le Havre versenkten Küsten- und Seestreitkräfte der Kriegsmarine vier britische Schnellboote und beschädigten vier weitere schwer.

Nadaljnji odmevi k moskovski konferenci

Madrid, 3. nov. DNB. Španski listi pišejo, da sta šla Hull in Eden v Moskvo s trdnim sklepom, da bosta ponudila Stalinu, če treba, tudi svojo lastno srajco, da bi si pridobila naklonjenost Kremļa. »ABC govori o »strelu v tilnik za vse Evrope«, v slučaju, če bi zmagali komunisti. »YA« pa pravi: »Če bo Stalin uresničil svoje načrte, bo Evropa en sam Katalyn«.

»Temni načrti«

Rim, 3. nov. DNB. V komentarju k zaključku moskovske konference izjavlja diplomatski sodelavec rimskega radija, da ei je danes v Evropi že vsakdo na jasnem, kaka strašna usoda bi doletela vso celino, če bi udeleženci moskovske konference nekoč lahko uresničili svoje temne načrte. Moskovska izjava mora tudi najbolj zakrknjenemu človeku odpreti oči. Najnovejša zgodovina treh baltskih držav in zasedene Poljske so jasen zgled za usodo Evrope v primeru zmage treh moskovskih zaveznikov.

K načrtom, ki so bili v Moskvi objavljeni glede italijanske bodočnosti, pripominja diplomatski sodružnik, da naj torej očitno italijanski narod popolnoma propade. Dogodki med 25. julijem in 8. septembrom t. l. so pokazali, da sovražnik noče le uničenja fašizma, temveč da hoče povzročiti propad vsega italijanskega naroda.

»Slabo znamenje«

Bern, 3. nov. DNB. Po mnenju lista »Die neue Züricher Zeitung« pomeni za male države slabo znamenje dejstvo, da manjkajo v uradnem poročilu njihova imena. Velel tega izgleda, kot bi na pr. Estonska, Letonska in Litva bili na moskovski konferenci vsete k »zasedenim bcljševiškim ozemljem«.

USA: Značilen molk o sovjetskih zahodnih mejah

Stockholm, 3. nov. DNB. Celo v Združenih državah izražajo nekateri krogi svojo zaskrbljenost nad izidom moskovske konference. »Svenska Dagbladet« javlja iz New Yorka, da so v Washingtonu sicer uradno vriskali od radosti, da pa razni politični opazovalci poudarjajo, da je molk o bodoči ureditvi držav na sovjetski meji nad vse značilen.

Tudi Reuter mora priznati v poročilu Geoffreya Imesona iz Washingtona, da »bi bilo navzlic splošnemu odobravanju doseženih uspehov vendar napačno, če ne bi hoteli opaziti lahke nejevolje, ki so jo vnesli neki krogi v javno mnenje«. Tako je n. pr. Reynolds zahteval izpremembo, ki naj zagotovi teritorialno neodvisnost baltskih držav, Poljske, Jugoslavije in Grčije. Edwin C. Johnson je predlagal, naj postavijo USA kot pogoj rešitev »vprašanj kot so Palestina, Indija in Koreja«. Burton K. Wheeler je izrekel o moskovskih eklepkih malo obetajočo sodbo, ko je dejal: Ne vsebujejo mnogo novega. V Ameriki govore tudi o premelem prizadevanju Cordella Hulla, da bi dobil od Sovjetske Zveze posebno zagotovila glede vzhodnoevropskih »odbijalnih ozemlj« in od Anglije izjavo o njeni indijski in palestinski politiki.

Nezadovoljiv uspeh

Sofija, 3. nov. DNB. »Slovo« piše, da so morali s konference umakniti večino vprašanj, ker so bila mnenja različna. Uradno poročilo ne odgovarja pričakova-

njem Londona in Washingtona ter je vsled tega skrajno nezadovoljivo zlasti za one kroge obeh prestolnic, ki ljubijo vojno. Konferenca nikakor ni opravičila velikega hrupa, ki so ga dvignili vsled njenih domnevnih uspehov.

Sovjeti prezirajo ostale udeležence

Lizbona, 3. nov. DNB. V glosi k moskovskim razgovorom piše »Novidades«: »Od tu bi najbrže lahko videli na obrazih udeležencev konference izraz prezira, oziroma negotovosti pri soigralcih, ki ga navzlic vsej hlinjeni prisrčnosti niso mogli skriti.«

Voze vprašuje: »Kako naj verjamemo moskovskim obljubam, če Sovjetska Zveza namenoma ni hotela jasno in razumljivo prevzeti obveznosti, katere sta ji naložili njeni zavezniki?«

»Sklepe bo odnesel veter«

Pariz, 3. nov. DNB. »Les Nouveaux Temps« piše: »Na vsem svetu ne bo nihče verjel obljubam uradnih poročil, ki jih bo slično kot atlantsko listino in množico drugih zavezniskih izjav odnesel veter. Tudi najuspešnejša diplomacija sveta ne bo mogla zakriti suženjstva, v katerem eta padli Anglija in Amerika.«

»Hull in Eden sta podpisala pogodbo z vragom«

Buenos Aires, 3. nov. DNB. V Kremlju sta podpisala Hull in Eden pogodbo z vragom, pravi list »Pampero« v svojem komentarju k zaključku moskovske konference. Celotno najbolj nepoučen opazovalec je moral spoznati, da sta angloameriška zunanja ministra objavila le neznahten in še to nepomemben del moskovskih zaključkov. Najvažnejše pa sta zamolčala. O sporazumu o mejah sovjetske ekspanzije namreč zato nista mogla ničesar izjaviti, ker javnosti ne moreta priznati, da sta prodala v Moskvi zahodno civilizacijo njenemu največjemu sovražniku boljševizmu.

Sovjeti niso zadovoljni

Stockholm, 4. nov. DNB. Moskovski zastopnik družbe »Columbia Broadcasting« omenja v svojem zadnjem poročilu, da k izidu moskovske konference sovjetski tisk v svojih člankih posebno opozarja zahodne sile, da je lahko prišlo do moskovske konference zgolj zaradi uspehov sovjetske vojske in da je le zato lahko »uspešno potekalo«. Ton moskovskega tiska proti zahodnim velešilam je izredno prevzet. V nasprotju s prekipevalnim navdušenjem ameriških in angleških listov izjavlja moskovski tisk zelo zviška, da je sedaj glavna naloga, da povečajo Angleži in Amerikanci svoje vojne napore in odprejo drugo bojišče. Veliki načrti bodočnosti, o katerih se toliko govori na zahodu, so sicer zelo zanimivi, vendar je treba najprej ustvariti vse vojaške pogoje za njih izvedbo. Ob koncu poročila prevladuje občutek, da javno mnenje Sovjetske zveze zahteva od Hulla in Edena še dokaj točnejša zagotovila in obveze in to ravno na vojskem področju.

Tokio, 3. nov. DNB. Nov zakon razveljavlja določila vojnega zakona o vojni obveznosti iz l. 1872, ki določa starostno mejo na 40 let. Starostna meja je bila v novem zakonu zvišana na 45 let.

Težki obrambni boji severno od Kijeva

Žilav odpor jugozahodno od Djeppropetrowska - Velike krvave sovražne izgube v južni Italiji - Stolnica v Kölnu znova težko poškodovana - 33 terorističnih bombnikov sestreljenih

Führerjev glavni stan, 4. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo oboježenih sil javlja:

Na Krimu je bilo nadalje zoženo sovražnikovo mostišče južno od Kertscha. Severno od Kertscha so v teku boji z novoizkranimi sovražnimi silami.

Letalstvo in mornarica sta ponovno napadla sovražnikov promet po kertsški morski ožini. Uničen je bil nek sovjetski hitri čoln ter 5 izkrcevalnih čolnov, 3 topniške ladje pa so bile težko poškodovane.

Pri obrambi proti težkim napadom na Porekopsko ožino je bilo uničenih 20 sovjetskih oklepnikov.

Na spodnjem Dnepru so bili zavrnjeni sovražnikovi izvidniški sunki. Nek sovražni oddetek, ki mu je uspelo prekorati reko, je bil napaden in uničen.

V velikem Dneprovem kolenu je prišlo večeraj, zlasti jugozahodno od Dneppropetrowska do težkih bojev. Sovjetski napadi so bili zavrnjeni v žilavih obrambnih bojih, delno tudi z močnimi protisunkmi.

Pri tem je nek lastni oklepni oddetek vdrl v sovražne postojanke in uničil številne tanke.

Po močni pripravi topništva in množičnih bojnih letal so napadli Sovjeti severno od Kijeva. Težki obrambni boji še trajajo.

Na bojišču pri Velikih Lukih je sovražnik tudi večeraj nadaljeval s

svojimi, delno s tanki podprtmi ljudimi napadi. Na nekaterih vodnih mestih se vsrjšo bitke.

Z ostalega vzhodnega bojišča javljajo le o manjših krajevnih spopadih. Z izrednim junaštvom se je odlikovala v težkih bojih v Dneprovem kolenu južnonemška 23. oklepna divizija pod poveljstvom generalnega poročnika Vormanna.

Na južnem italijanskem bojišču so se z velikimi krvavimi izgubami izjavili sovražnikovi napadi pri Venafra. Na vzhodnem odseku je prodril sovražnik z močnimi silami preko reke Trigno. Po hudih bojih je bil ustavljen jugovzhodno od mesta Istomio.

Sovražnikove letalske jate so večeraj napadle področje Nemškega zaliva, zlasti mesto Wilhelmshaven. V pretekli noči pa mesta v zapadni Nemčiji. Skoda in izgube so nastale predvsem v Düsseldorfu. Znova je bila težko poškodovana stolnica v Kölnu. Protiletalska obramba je po dosedanjih poročilih uničila pri teh napadih in nad zasedenimi zahodnimi ozemlji 33 sovražnih letal.

Naše letalstvo je v večerajšnjih večernih urah brez lastnih izgub močno napadlo luko Ipswich v južni Angliji, kjer so nastali veliki požari.

Pred Emdenom in na morju severno od Le Havra so potopile obalne obrambne ladje in ostale edince vojne mornarice 4 angleške brze čolne, nadalje 4 pa težko poškodovale.

Boji na južnoitalijanskem bojišču

Berlin, 3. nov. DNB. Na južnoitalijanskem bojišču so uničile nemške čete severozahodno od Capue 21 sovražnih oklepnikov. Od tega jih je uničilo 7 naše topništvo pri obstreljevanju sovražnikovih izhodiščnih postojank. Ob vzhodni obali Volturna so skušali trije ameriški pehotni polki v nadaljevanju svojih dosedanjih napadov prodrati na cesti od Capue v Capriati za našimi korak za korakom se umikajočimi četami. Vendar je bil sovražnik med Capriatijem in južno od njega ležečimi višinami zaustavljen ter je utrpel občutne izgube, ki mu jih je prizadel ogenj našega topništva in metalecv min ter strmoglavili napadi naših bojnih letalcev.

Prav tako so ostali brez uspeha v noči na 2. november započeti ameriški napadi zahodno od Volturna na obeh straneh vje Casteline in sunki kanadskih čet proti višinam severozahodno od Campobassa.

V zadnjih dneh si Angleži na vzhodnem odseku močno prizadevajo, da bi si izsilili prehod preko Trigna. S koncentracijo močnih pehotnih oddelkov jim je uspelo, potem ko je bilo več prejšnjih napadov krvavo odbitih, s približno dvema polkoma prekorali reko. Nemci pa s svojimi protinapadi vrgli Angleže takoj nazaj preko reke in vzpostavili dosedanja položaja.

»Orožje bo odločilo!«

Helsinki, 3. nov. DNB. Vsi finski jutranjiki razpravljajo v uvodnikih o moskovskih izjavah.

»Usi Suomi« izraža začudenje, da moskovsko uradno poročilo niti z besede ne omenja vprašanj, s katerimi se bavijo vse evropski narodi in sicer: kakšne bi bile zapadne meje Sovjetske zveze po morebitnem uspehu nasprotnikov držav trojne zveze. Njih molk ogrinja vse v temo.

To vojno bo odločilo orožje in ne konference, javlja list »Karjala« v nedvoumnom komentarju in pristavlja, da bo moskovska izjava prav tako končala v košu, kot se je to že čisto pripetilo s sličnimi deklaracijami. Ves ta direndaj na

moskovski konferenci spominja mnogo na čas ob versaillekem miru, ki je bil prav tako diktiran iz mržnje in želje po maščevanju. Neglede na čisto propagandno dele izjave vidimo jasno, da hočejo nadaljevati vojno kot pravo uničevalno vojno, s čemur pa bodo dosegli ravno nasprotno od tega, kar se poudarja v poročilu: namreč skrajšanje vojne. Kakor po versailleški pogodbi, tako bi bila tudi ta vojna podaljšana le v nedogled, toda vse kakor z razliko, da bi bila Sovjetom prepučena vloga prvega kapelnika v bodočem evropskem koncertu. Finska pa bo skrbela, da ne bo boljševiška kuga našla vhoda v Evropo.

Führer ustanovil »kubanski ščit«

Berlin, 3. nov. DNB. V spomin na junaške boje na kubanskem mostišču je Führer ustanovil »kubanski ščit«.

52 milijonov za zimsko pomoč

Berlin, 3. novembra. DNB. Dne 10. oktobra 1943. opravljena druga nedeljska zbirka za vojno zimsko pomoč 1943-1944 je po dosedanjih ugotovitvah zbrala 52.879.943,22 RM. Lani so pri isti zbirki nabrali le 42.429.236,42 RM, tako da znašala letošnji presežek 10.450.706,80 RM, to je 24,1%.

Sovjetsko odposlanstvo potuje v Bari

Rim, 4. nov. DNB. Iz Barija poročajo, da bo tja v kratkem prispelo sovjetsko odposlanstvo iz Moskve, ki ga bo sprejel izdajalski kraj Viktor Emanuel. Odposlanstvo prihaja v Italijo na podlagi moskovskih sklepov, da »se bliže spozna s smernicami politike Badoglija in Sforze in da se bavi z italijanskimi socialnimi problemi«.

S tem je storjen uvod v boljševizacijo Badoglijeve Italije.

Novi japonski ministri

Tokio, 4. nov. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Novi japonski ministri so v Feniškovi dvorani cesarske palače svečano prevzeli svojo dolžnost. Ministrski predsednik in vojni minister Tojo je prevzel municijsko ministrstvo, bivši poljedelski minister Yamahaki poljedelsko in trgovinsko ministrstvo in bivši železniški minister Hatta prevoznino in prometno ministrstvo. Bivši trgovinski in industrijski minister Miachi je bil imenovan za podministra v municijskem ministrstvu.

Zmage hrvatskih letalcev

Berlin, 4. nov. DNB. Hrvatski lovci, ki se na vzhodnem bojišču v zvestem bratstvu v orožju skupno borijo z nemškim letalstvom, so v mnogih polnih nad sovražnikom zadali sovjetskim letalskim silam občutne izgube. Eden izmed hrvatskih lovskih oddelkov je sedaj dosegel na vzhodnem bojišču svojo 200. letalsko zmago.

»Srbija v skupni obrambni fronti Evrope«

Beograd, DNB. Znani srbski publicist Damjan Kovačević piše v listu »Novo vreme« o vprašanju Srbije na moskovski konferenci. E dini skupni cilj, ki je vezal te tri nenaravne zaveznike v Moskvi, je uničenje Nemčije, ki ovira načrte o svetovni nadvladi. Kako naj se doseže ta cilj, je predmet stalnih pogajanj. Dosedanji potek pogajanj pa je naletel le na najostrejša nasprotja. »Dokler bodo še majhni narodi«, nadaljuje Kovačević, »ki se pustijo varati, se bodo pogajali o svobodi teh majhnih narodov in jim obljubovali vedno nova varstva v zaščito pred Nemčijo. Nemčija pa je izjavila, da bo branila Evropo proti vsakemu napadalcu. Ta obrambna fronta pa je tudi obrambna fronta srbskega naroda«.

Kratka poročila

Bern, 3. nov. DNB. »Financiel Times« javlja, da so z letali prepeljali na Sicilijo in v južno Italijo lirске bankeve, ki so bili tiskani v Zedinjenih državah. Te sedaj uporabljajo kot plačilno sredstvo za nakupe angloameriške vojske, obenem pa jih tudi izdajajo posameznim vojakom.

Nova doba svetovne revolucije

-ep- Boljševiki so bili vedno drzni v politični domišljiji. Ker so vedno mislili na svetovno revolucijo, je bila vsaka točka na zemeljski obliki zanje politično važna. Na gotove cilje so se boljševiki vozali samo v taktičnem pogledu in so bili zanje važni le za malo časa, dočim je bila angleška politika v tem pogledu ravno nekaj nasprotnega, ko je stremela za tem, da si za dolgo dobo zavaruje pot po morju v Indijo. Boljševiki so zagovarjali imperikalizem, ki je odpravljal vse prostorske in etnične meje. Ves svet naj ima le eno politično središče.

Med to vojno so boljševiki stremeli za tem ciljem po raznih stranskih poteh, kakor je to zahtevala vojna sama. Ko je sovjetska vojska prenašala nemške udarce in se umikala, tedaj so iz Moskve neprestano rotili zaveznike, da morajo zavezniške vojske boljševičko vojsko razbrezati in ustvariti »drugo boljševičko«. Boljševiki so se nato odločili celo za delna priznanja in so »razpuščili« kominternu. Danes pa je govornik iz Moskve vedno bolj neprikrit. Sedaj se Moskva napram svojim zaveznikom postavlja v vlogo tistega, ki mnogo zahteva, ki prav dobro ve, da mu na drugi strani ne smejo ničesar odbiti. Moskovska konferenca je mogla nuditi precej zgledov za te trditve.

Od Ledenega morja do Irana

Angleži in Amerikanci so se v zadnjem času zopet pečali mnogo z usodo tistih dežel, ki naj bodo prepustene Sovjetski zvezi. Gre za področja boljševičkega razmahala proti zahodu in od Ledenege morja do Perzijskega zaliva. V tem področju so zapadne velešile po letu 1918. ustvarile tako imenovano obrambno področje. Sovjeti so že prav jasno povedali, da na obnovu takšnega obrambnega zidu nikakor ne bi mogli več pristati. Revija »Vojna in delavski razred« je v juniju zapisala naslednje: »Načrte o obnovi federacije vzhodnih evropskih držav proti Sovjetski zvezi bi bilo mogoče izvesti samo tedaj, če se zavezniki odločijo sodelovanju in prijateljstvu s Sovjetsko zvezo. Ti načrti bi bili izvedljivi po vojni le tedaj, če bi se zavezniki odrekli pogodbi med Anglijo in Sovjetsko zvezo.«

To je bilo čisto jasno povedano in učinek je bil kmalu opazen. Sklepevanje na zavezniki pogodbo z Anglijo pa je tudi dokaz, da je ta pogodba Sovjetom glede strateških meja prinesla že obsežna zagotovila. Tedaj so že obljubili Sovjetom, da bi severna Norveška, Češko-Slovaška, Romunija, Bolgarija in Jugoslavija bile v sovjetskem interesnem območju, prav tako pa je bilo Sovjetom zagotovljeno, da bodo imeli prost prehod skozi Kattegar in Skagerak ter skozi Dardanele. Zakaj bi Sovjeti danes manj zahtevali kakor pa v maju 1942, ko je Churchill sklenil z njimi dvajsetletno zavezniki pogodbo? Danes hočejo boljševiki to, da jim njihove zahteve naskoro stranaka točno zajamči. S Fini si žele boljševiki tisto mejo, kakor so jo imeli že pred zimsko vojno. Te sovjetske zahteve so že nekoliko skromne. Vendar pa postavljajo Sovjeti zahtevo, da mora biti v Helsinkiju na oblasti »prijateljske vlad«. Kaj pa pod tem mislijo, so Sovjeti že povedali, ko so postavili v ospredje prošlejšega Kuusinen. Ta je v reviji »Vojna in delavski razred« napisal dva dolga članka in ta članka so razširili tudi po radijskih odajah. Kuusinen pravi, da je »časna dožnost Finske, da vrže sedanjo vlado. Iz usode baltskih držav pa nam je znano, kam takšen padeč vlade privede.

Na Stalinovo povelje

Sovjetska vlada sploh ne dopušta, da bi se moglo govoriti o Estoncih, Letoncih in Litavcih. O teh govore samo tako, kakor da se morajo nazaj vključiti v Sovjetsko zvezo. Prav tako zahtevajo boljševiki zase bivšo Poljsko, kjer se naj postavi na oblast Sovjetom prijazna poljska vlada, kakor je bilo to zahtevano za Finsko. Poljske čete pod Stalinovim poveljstvom in pod vodstvom Vasiljevškega odbora dokazujejo, da imajo boljševiki v Moskvi za Poljsko že izgotovljen načrt. Poljaki v Londonu se vzemirajo in pošiljajo angleškemu zunanjemu ministru spomenice. Ta sprejema te spomenice z žalostnim obrazom, potem ko je Poljsko že žrtvoval in izdal. Vasiljevski odbor se v Moskvi norčuje iz poljskih emigrantov, ki se boje zamudec. Glede Beneševih emigrantov je bil položaj vedno jasen. Ti emigranti so

vsak dan pripravljeni postati zvesti hlapec Moskve. Benešov podpis na primeri pogodbi v Moskvi bo samo pečat, ki bo podčrtal to pripravljenost. Notranje krize in stalni napadi tiska na jugoslovansko vlado so dosegli, da je ta vlada »godna za naskok«. Tito, ki je bil od Stalina povišan v »general«, je že odpravil Mihajloviča, Sovjeti so tudi dobili vpliv na grške tolpe in so začeli povzročati težave grški vladi v Kairu, ki je brez pomoči. Glede Bolgarije se je treba samo spomniti sovjetskih zahtev po oporiščih ob Egejskem morju. Romuniji pa bi bila odvzeta Besarabija in bi Romunija nato bila samo koridor iz Rusije v Bolgarijo. Tako bi Balkan postal vplivno področje Sovjetske zveze. Madžarska, ki jo »Rdeča zvezda« stalno napada kot večno povzročevalko nemirov na jugovzhodu, bi bila temeljito izločena. Popolnoma vseeno je, če se češka, jugoslovanska in grška begunska vlada preselijo v Moskvo, kakor to zahtevajo boljševiki. Boljševička vlada pri teh vladah nima več svojega veleposlanika. Prav tako je vseeno, če boljševiki v Moskvi sestavijo odbore, ki naj tem deželan pripravijo isto usodo, kakor jo je doživel Baltik.

Metode sovjetske politike so že take, da Sovjeti vedno postavljajo nove zahteve sami po svoje politike točno ne označijo. — Naj bo dogovorjen kakršen koli mednarodni načrt razmerij, boljševiki se ga nikdar ne bodo držali in se mu bodo izmuznili. Danes so zadovoljni, ko vidijo, da se širi in veča njihov vpliv v Churchillovih in Rooseveltovih deželah. Na glavnem trgu v Londonu so komunisti lahko privedli ogromno zborovanje. Na tem zborovanju je bila postavljena zahteva za najtesnejše sodelovanje s Sovjetsko zvezo. V Združenih državah židje zelo podpirajo boljševičke

Zadregre in zadregice z »božjo travico«

Ljubljana, 3. nov.

»Vedno večja je zadrega,« so stokale žabe v mlaki — vsaj tako poje pesem — ko ni bilo dežja in ne vode. »Vedno večja je zadrega,« stokajo naši tobakariji, cigaretarji in cigararji — ker ni tobaka, ali ga ni vsaj v takih množinah, kakor bi sami želeli. Po trafikah vise na vhodih tablice, ki si jih tobakariji ogledujejo z večjo žalostjo, kakor bi brali mrtvaška oznanila: »Tobak razprodan« ali preprosto: »Cigarete ni!« Ti napisi so permanentni in tudi takrat, kadar se trafikant spomni, zakaj ima prav za prav trafiko in daje svojim »stalnim« odjemalcem po 4 »Drave« za eno liro, tudi tedaj visi tak napis nad vhom, češ kdo bi ga vedno smenal in zopet obešal, saj v eni uri bo napis zopet veljal. Kar malo odleglo je tobakarjem, ko so brali odredbo finančne oblasti, da morajo biti trafikne stalno odprte že od 7 jutraj dalje. Tobakariji imajo tako vsaj priliko, da se malo porazgovore s svojim trafikantom, kje je tista količina 80% tobaka, ki so jo prejeli, v primeri s prejšnjim odjemom in kakor je bilo javljeno, da jo trafikanti prejemaajo. Poprej pa so morali tobakarji v največ primerih strmeti — v zaprta vrata svojih trafik.

Tobakarji — oprostite, to je skoraj ves moški narod v Ljubljani, — saj so nekadilci dandanes že tako redki, kakor recimo — oprostite nekadilci — analifabeti med ogromno, skoraj 100 odstotno večino pismente. Kdor se je v teh časih odredel, bodisi zaradi štednje, bodisi zaradi neodvisnosti od tobačnega užitka ali iz kakega drugega vzroka, cigaretam, ta uživa splošno spoštovanje vseh kadilcev, češ, mož ima krepko voljo; mož uživa pa tudi hvaležnost, no, si mislijo kadilci, bo vsaj za druge nekaj več cigaret. Kadilci so seveda tudi krepko zastopani med ženskim svetom in dandanes ni nič kaj čudnega, da pride v odprto trafiko »fina« gospa in vpraša najprej seveda po toliko začeljenih »Moravah«, nato zniža svoje povpraševanje na »Zeta«, nato na »Ibar«, končno se pa mora le zadovoljiti s prostiškimi štirimi »Dravami«. V kavarni se prav nič ne sramuje prižgati cigareto. Kavalir, ki ji ponudi »Dravo«, ni prav nič osorno zavrnen, temveč je deležen hvaležnega pogleda.

Kam so neki le izginitve vse te cigarete in ves tobak, saj ga trafikanti vendar redno prejemaajo, čeprav v manjših količinah. Saj je vendar sedaj v Ljubljani mnogo manj moških, kakor pred 8. sep-

tenbrom. Eden naimočnejših kupcev je bilo vendar italijansko vojaštvo, ki ga je bilo v Ljubljani več tisoč in ki je rajše kupovalo ljubljanske ceneje, toda boljše cigarete, kakor italijanske izdelke. Res je, da se je mnogo domačih moških vrnilo iz internacije, toda ti so se po večini vrnili že pred 8. septembrom in tedaj se še ni prav nič poznalo, da bi bila kakšna zadrega s tobakom. Po 8. septembru je bil velik naval na trafike in mnogi trafikanti so razprodali vse stare zaloge, saj so posamezniki kupili tudi za tisoč in še več lir zaloge cigaret. Toda vendar je bila stalna možnost, da si trafike sproti omislilo tobak. Hkranje s tobakom je postalo zlo tudi tu. Ako bi vsakdo kupal cigarete in tobak le v onih množinah, kakor dosedaj, bi bilo za vse dovolj cigaret in ne bi bilo potrebno nikakršno nastavljanje v vrstah pred trafikami. Tako pa se zgodi, da dobi kadilec v tej trafiki po (reci dve) »Drava«, v drugi štiri, v kaki celo osem in se mora tako nastavljanje vse dopoldne, da spravi skupaj potrebnih 20 cigaret za en dan. Reveni so seveda hujsji kadilci, ki so pokadili redno tudi po 30 ali 40 cigaret, da ne govorimo o izrednih pušcah, ki so navajeni kaditi cigareto za cigareto in to celo ponoči, kadar se prebude.

Povejmo si kar odkrito: cigarete in tobak izginitja po tujih kanalih neznanu kam! Zasebniki, taki, ki premorejo dovolj lir, si delajo zaloge za cele mesece naprej. Javna tajnost je, da imajo nekateri dobre zveze s tem ali onim trafikantom in si znajo omisliti toliko tobaka, kokofir si ga žele, ti, uboga para, glej, kje boš dobil vsaj štiri cigarete. Tobak izginja na eno buržo. Ako premoreš 15 lir za škatljico »Morava«, si jo moreš kupiti pri tem ali onem natakariju v kakšnem zabavišču! Tebi vržejo v trafiki milostno dve ali štiri cigarete, pod mizo pa teci ličo pripravljeno in zavita zaloga cigaret za tega ali onega »boljšega odjemalca«. Seveda je ta »boljši« pripravljen v obliki nagrade v denariju ali pa v kakem pripravnem blagu, recimo s kakšno kilo mesa ali litrom olja plačati takšno ustrežljivost. Pride posestnik iz okolice v Ljubljano in v trafiki dobi skrivnostno zavoj. Vrsta kadilcev smluivno maie z rameni, reči pa se ne upa nihče nič. Vsi pa vedo, da je ta posestnik prišel na dom trafikantije voz krompirja in koštro jabolk, če ne kaj boljšega!

Na prometni cesti sredi Ljubljane sta

na vsaki strani po ena trafika. Obe sta do 8. septembra stalno enako delali kupčije, milijonar seveda s tem izkupičkom ni postal nihče od njiju. Toda po 8. septembru se je zgodilo čudo. Trafika na levi strani ceste je bila stalno zaprta ali pa je prodajala tobak počlo urico vsak drugi dan v tednu, druga trafika na desni strani pa je bila stalno odprta in je še odprta. Res ne daje druga trafika celih zavojčkov, toda po 8 cigaret dobi le vsakdo, ki potrpežljivo čaka pet minut v vrsti, pa naj bo prejšnji stalni odjemalci ali pa povsem neznan. Drugega trafikanta smo osumili kot zagrizenega antifeminista, zakaj ženskam ne daje nič tobaka in jih pošteno nahruli ter je kar stereotipen njegov izrek: »Babam nič!« pa naj bodo te nesrečne babe poštene mamic, ki bi rade kupile za svojo ga držanega ali bolnega moža ali sina kake cigarete ali pa »fine dame«, ki morda niti kadilke niso. Nam kadilec je ta antifeminist zelo simpatičen, vse bolj kakor oni prvi z leve strani. Tega prvega bi radi vprašali, kako to, da ima njegov tovariš na nasprotni strani ceste stalno odprto, on sam pa nič. Sedaj bo seveda moral imeti tudi prvi trafikant odprto, toda z že znanim žalostnim napisom, da je tobak razprodan!

So namreč ženske v Ljubljani, ki splot vedele niso poprej, kje je kakšna trafika. Sedaj pa so njihove košarice in turčice obogatele z novim predmetom, tobakom. Zato pa cvete na mestni meji živahna kupčija: toliko mleka, toliko jajc za toliko tobaka, za toliko cigarete. To mleko in ta jajca romajo nazaj, tja odkoder je prišel tobak na črno borzo in v denarnicah teh podjetnih žensk se lire množe.

Kadilci so poprej s prezirno gledali na tiste nesrečne reveže, ki so spravljali oči. Sedaj ni nikogar sram, da kar javno spravi ogorek v kako škatljico ali žep, toda, kaj ko tudi papirčkov ni. In nesrečni kadilci sedaj zabavljajo čez vse slovenske pisatelje in prevajalce ter založnike, da so izdajali svoje knjige na tako debelem papirju. Kako priltega bi se recimo sedaj kaka Cankarjeva zbirka novel, tiskana na finem svilnem papirju! To bi bilo papirčkov za cigarete!

Po predmetih so branjarje in špekulirajo trgovine, ki so hkrati tudi trafikarice. Nesrečni mož se ni nikoli animal za to, kje jemlje njegova žena specerijo. On je kupal stalno tobak v tej trgovini. Ko pa pride sedaj k temu svojemu staremu trafikantu, dobi ves presenečen naslednji odgovor na prošnjo za cigarete: »Tam, kjer jemljete specerijo, tam si kupite še tobak!« Ne pomagajo nobeni protesti in sledi seveda domač preprij, v katerem mož prvič zve, kje je žena 20 let kovala moko, sladkor itd.

Pripete se tudi smešne zgodbe. Pridejo mladi fantje v gostilno, kjer je hkrati trafika. Vina in piva že dobe, še kadili bi radi. Usmiljena natakarica pove, da so res prodali že vse cigarete, tu se ne da nič pomagati. »Samo nekaj viržink je še!« Minili so tisti časi, da pri nas ni bil fant, kdor ni imel za klubokom viržinke in še nekaj v prsem žepu, novi »povkarjeni« rod kadi samo cigarete. Pa se le ojunačijo in naroče, ko ni drugega, viržinke. Ne znajo jih kaditi, celo slamo puste v dolgi temni cigari. Natakarica jim pove, da je treba slamo izpultiti. Potem je slo, toda samo do polovice, zakaj obrazi so postajali bledi, viržinke so ugašale, pa, kaj vse to, fantje so le kadili...

Da izginja tobak tudi tja, kamor ne bi smel, namreč med tolovajsko drhal v hribih, to je javna tajnost in tudi tu je vzrok pomanjkanja tobaka. Pošteni kadilci, ki nimamo ne založne zveze, pa tudi ne preveč lir za črno buržo, si le želimo, da bi prišel nekakšen red v to tobakarsko zadrego. Dobro bi bilo nekakšno rajoniranje, približno tako, da bi trafikantje bili svojim stalnim odjemalcem odgovorni za zalogo tobaka, ki jih prejmejo od glavne zaloge in da bi mogli vsak čas pojasniti, kam so prodali toliko in toliko zavojčkov cigaret, cigar, tobaka za vživanje in za pipo! Kontrola kadilcev bi kmalu napravila konec tako črni borzi, kakor tudi tihotapstvu in hrčkarenju ter vsemu verižništvu s to božjo travico!

Okna in druge odprtine pri zakloniščih morajo biti zavarovane z vrečami ali z zaboji, s peskom in podobnim. Poglejte, če je to zavarovanje še vedno zanesljivo in učinkovito; kjer ga pa sploh ni, napravite ga takoj!

Razpust hrvaških komunistov

Vodstvo hrvaških komunističnih tolovajev je v zadnjem času izdalo proglas, v katerem oznanja, da je Tito zgolj zaradi interesov tujih držav žrtvoval njih domovino in njih družine pogubi. Zato je vodstvo hrvaških tolovajev sklicalo zbor vseh hrvaških komunističnih voditeljev v S e n j, kjer je prišlo do razpusta hrvaškega komunističnega tolovajstva. V proglasu je poudarjeno, da se oboroženi oddelki razpuščajo in stavijo brezpogojno na razpolago oblastem. Zlasti težke obtožbe naprtujejo voditelji hrvaškega komunizma Titu. Očitajo mu, da je prišel po izdajstvu do generalnega čina in zaradi svoje, za narod izdajalske politike pobnil ljudstvo v nesrečo.

Kaj poreče k temu sklepu hrvaških tolovajev Edvard Kardelj, generalni tajnik KPS?

Krivi preroki

»Resni« raziskovalci Pisma in razni adventisti.

Kdo ne zapazi tukaj močne primese človeškega občutka v pa nasilstva, ki ga mora trpeti besedilo Pisma, ki vendar izraža dovolj božje pravičnosti in ljubezni za vse, ki se Očeta bojiijo in ga ljubijo, ne pa za tistega seveda, ki s svojo naduto voljo meče iz njega stavke, ki mu niso všeč, ker pobijajo njegovo domišljavo in često jako bedasto razlago.

To je bil vzrok in začetek strastnega razvoja Russellovega. Reakcija proti temu zastri mladosti je rodila strastnost »peroka«. Mladi Charles, ki je bil trgovec, stanu, se na sestankih adventistov kmalu ni več briral za mrosikar njihov nauk. Šel je mimo ali preko njega in odkril v Razodetju besedo o »tisočletnem kraljestvu«, ki se je popolnoma polastilo njegovega mišljenja. Globlje Pisma seveda ni študiral, pa tudi pri starih velikih učeniških ni iskal pouka, da bi izvedel, da je že sv. Avguštin zaradi raznih zmot točno po Pismu razločil bistvo »tisočletja«. Mladi trgovec je bil silno slabo podkovan, a vendar je v najtežjih vprašanjih zaupal svojemu lastnemu spoznanju. Sveta Duha si je nadomestil s lastnim občutkom, kar je značilno za vse ločinarje, ki čitajo iz Pisma ravno ono, kar si po svoje predstavljajo in česar si ravno želijo.

Od adventistov je prevzel prepričanje, da se da Prihod Kristusov k poslednji sodbi izračunati kljub temu, da je Gospod svoje pred tem posvaril. Saj jim je rekel: »Ne gre to vam, da bi vedeli čase in prilike, ki jih je Oče pridržal svoji oblasti.« (Ap. dela 1. 7.) In razen tega je zapisano: »Za tisti dan in uro pa ne ve nihče, niti angeli v nebesih, ampak le moj Oče« (Mt 24. 36). Nauku adventistov nasprotno pa je zatrnil, da je prihod Kristusov sicer neviden, a ničnik prihoda se vidi. Rok prihoda si je izračunal za leto 1874, leta 1914 bi pa imel priti zunanji prevrat in z njim začetek »zlate dobe«. Tega leta bi najprej vsilili svi adventistovski svetniki in starožidovski očaki, potem bi pa vstajalo dnevno po 100.000 ljudi iz minulih dob, tako da bi bila po sto letih vsa ljudstva končno rešena ali pa uničena.

Z vsemi milijardami ljudstva, si jih dobimo s takim nastajanjem, se nam vsiljuje vprašanje, kaj je zakrivilo Sveto Pismo, da ga tak Russel tako nemilo mrcvari. A on je prebrisan Amerikanec, ki zna računati, kadar se obeta posej in — dobiček. Njegovo znanje je res jako omejeno, a v zgodovino sveta gleda vendar prav na široko. Po svoji bibliji si je skonstruiral najprej okvir in ogrodje svetovne zgodovine: Bog je ustvaril svet v teku 6 dni, to se pravi, po 6 dneh je bilo dela konec; eden »dan« je pa pred Bogom 1000 let. Kako to? Malenkost. Saj psalmist sam pravi, da je tisoč let pred Gospodom kakor en dan (Ps 89. 4). Od začetka do konca je vsega točno 6000 let. To je temelj za vse sistem pismosledov. Sedaj pa veste, vi naravoslavlci in zgodovinarji!

Dobrega kova pismosled se za take reči ne briga. Sveto Pismo, misli on, oznanja jasno in točno starost človeštva. Prva doba sveta je trajala od Adama, oziroma od izgube raja pa do vesoljnega potopa (4128—2473 pr. Kr.): To je bil »tedanj svet«, za katerim je prišla druga doba, »zgodovinski svet« s patriarhi ter z izraelsko in krščansko zgodovino (do 1914); od leta 1914. — torej prve svetovne vojne — do leta 2914. pa bo trajala — »zlata doba«, ki je bo konec s poveljanjem enih in z uničenjem drugih. O tej zlati dobi je pač bolje previdno molčati...

Razni zvezki »Preučevanje svetega Pisma« in knjiga »Harfa božja« razpravljajo o tej biblijski tvorbi in jo utemeljujejo. Za pismosledje je jako važno, da vložijo in določijo pravi čas in rok, da bi božji prevrat zgrmel točno v našo dobo; tega je nam — njim pa seveda še bolj! — treba že zavoljo razburjanja neumnih ljudi.

Kako neki je Russel iznašel, da pride Kristus leta 1847, neviden na svet, in da bo nato leta 1914, tisti zunanji prevrat? Njegov zaupnik in naslednik, odvetnik Rutherford, nam je to razložil v »Harfi božji«. Pri Danielu se pravi o vladi četrte zveri: »Blagor mu, ki čaka in dočaka 1335 dni.« Daniel je opisal velike države svojega obzora s simboli iz živalstva; četrta zver pomeni po znanstvenem tolmačenju strahovladno Antioha Epifana IV Sirskega, ki je tlačil Izraelce. Pre- rok hoče tolažiti svoj narod: Počakajte še malo, pa bo tudi tega konec! »Resno« raziskovanje Svetega Pisma pa iz- »haja tudi brez znanja zgodovine. — »Božja harfa« namreč pravi: Četrta zver je — papeštvo bodočnosti. Jud starega testamenta je že videl tiara, znamenje zverij! (Dalje priloženo.)

Živel sem mesec dni med tolovaji

Piše prisiljen mobiliziranec.

»Mici, kdaj boš prala. Kaj pa misliš!« Pogledal sem okrog sebe. Prišla je mimo prostovoljka Mici. Bila se nam je med potjo pridružila. Nevoljno je skomignila z rameni: »Ne vem, nimam mila. Pa danes sem tako trudna! Glava me boli!«

»Si snoči, spet bila v štabu? Sivate tam, seveda kaj neki?« Potem si pa trudna in glava te boli. Ti spadaš v našo četo in bodi v četi. Glej, vsi smo zamazani, raztrgani, ti pa nimaš nikoli časa. Zakaj te pa sploh imamo! Da žreš in v štab hodiš.«

»Kaj te briga, meni bo že komandir rekel, kaj moram delati,« je odvrnila in šla spat.

»Seveda, on ji bo na uho povedal. Sicer pa, kakor hoče, če ga veseli za badolejvci ostanke pobirati, zaradi mene naj. Samo potem naj zgine baba iz čete, da se je česa ne nalezeemo!« In potem si dober za celo življenje.

Pa so se »tovariši« skoraj stekli s »tovarišicami«. Nevoljni in zdolgočaseni smo posedali in poležavali po tenki plasti slame, ki smo jo nasuli po tleh, pa je začel »tovariš« Rado, ki je naše nove »tovarišice« dobro poznal, objuhati spomine na njihovo preteklo udejstovanje. »Tovarišici«, dve smo imeli v četi, sta rezdraženo

oporekali, začel se je preprij in zmerjanje s sočnimi priimki, ki v komunistih vobče bujno uspevajo. Naposled je ena tovarišica začela jokati in odšla v štab.

»Le pojdi,« je vpil za njo Rado, »te bodo že potroščali.«

Pa je bilo drugače. Pred »postrojeni« bataljon je po pozdravu zastave etapil tovariši bataljonski politikomisar. Prav jezen in resen je bil videti.

»Tovariši, kolikokrat sem vam že rekel, da morate biti tovariški med seboj in tudi eden z drugim tovariško potrpeti. Glejte, našo komunistično vojsko je samo tovarištvo obdržalo. Sedaj pa lajate eden na drugega kot psi. Nihče nima pravice svojemu tovarišu ali tovarišici oponašati preteklost. To bo raziskala komanda. Če bo potrebno in ko bo čas za to! Če bodo pa tovariši obkladali tovarišice s takimi priimki kot danes, bodo pa poklicani na odgovornost takoj, če se enkrat slišim kaj takega. V vojski mora biti disciplina. Kdor še tega ne bo držal, je saboter in izdajalec!

Smrt fašizmu!»

»Svoboda narodu.« se je oglasil bataljon: glasove tovarišic je bilo slišati prav razločno.

Ko smo prišli v našo »spalnico« pod kozolcem, je dejala Mici zmagoslavno:

»Sedaj pa imatef Ti Rado, ti me boš pa pomnil!«

Rado se je obrnil vstran,

Čez dva dni pa je komandir po »proizvajaju«, to je čitanju imih vseh »tovarišev« v četi, napravil kratek uvod o važnosti mitraljeza in o zaupanju, ki je izkazano tistemu, ki mu ga komanda odredi, nato pa je Radotu kot najvrednejšemu »zaupal« mitraljez. Prejtni nosač tistega mitraljeza je namreč odšel v bolnišnico.

Te »tovarišice«, in sicer predvsem novinke, so res eno najsrpomotejših poglavljev v knjigi slovenske komunistične gramote. V komunistični »vojski« se sedaj dogajajo prizori, kot smo jih prej videli okrog bordelov in kasarn laških kraljevih vojakov.

Je pa to poglavje preobširno, surovo in preveč živalsko, da bi o njem še dalje govoril.

»Ljudstvo je z nami.«

Proti jutru smo prišli iz Ambrusa v Zvirče. Pot je bila slaba in naše evincene noge so se spotikale ob debelem in ostrom kamenju, ki je na gosto ležalo po cesti. Bilo je prvi teden po »mobilizaciji«.

Iz motne, dokaj temne noči je vstajala kamnita slika Suhe Krajine. Cunjasti, temni oblaki so pokrivali nebo, veter jih je rinal proti zahodu in le tu in tam je skozi oblake sivala kaka zvezda, ugašala in zopet pokukala izza bežečega oblaka. Skalovita, obraščena s skromnim ze-

lenjem, s skrivtenimim, od burje in neviht tako čudno razraščanim drevjem, je vstajala iz polrazločnih nočnih senc in črt. Pokrajina sama kaže na žilavi, skromni in delavni rod, ki biva po teh skalovitih planjavah, osamljenih gozdnih dolinah in tokavah.

Pot v hrib nas je zdelala in nahrbtnik me je tlačil kot mra. Bil sem v zadnji zaščitnici. Vojaški predpis je, da mora pri vsaki vojaški koloni biti glavnina vojske spredaj in zadaj zavarovana z zaščitnicami. Te se pomikajo v kratki razdalji pred in za glavnino, a so z njo v stalni zvezi.

Imi smo bili zadnje zaščitnica, zavoljo predpisa seveda, kajti »ščitili« ni smo mi prav nič. Trudni smo bili, topo šli naprej in molče gledali v tla.

Pred nami so bili vozovi Kolona se v vasi ni ustavila, šli smo naprej, v Dobropoljsko dolino. Zdanilo se je, iz dimnikov se je že kadilo, petelinji so glasno kikirikali po celi vasi. Toda vsa vrata so bila zaprta in zaklenjena! Le tu pa tam je skozi rože na oknu pokukal kak obraz, pa se kmalu skrnil. Nekaj »tovarišev« je poskušalo na hitro roko kaj »užicati« po hišah. Toda povsod so se šele po dolgo- trajnem trkanju oglašili preplašeni ženski glasovi in obtavljajoči koraki. Toda preden so se vrata odprla, go je že deseter ali vodnik poklical nazaj v »stroje«, ker smo se ustavili le za par minut.

(Dalje)

Žrtvam samozvanih sodnikov

Danes v petek jutraj ob 7 ho v stolnici slovenska žalna služba božja za nedolžne žrtve, ki so jih komunistični sodniki obsodili in umorili v Kočevju.

Dne 5. novembra poteče mesec dni, odkar so komunisti uprizarili proces proti dvajsetorici Slovencev pod vodstvom samozvanih in zločinskih sodnikov. To naj bi bil po njihovih računih nekaj monstre proces, ki naj bi v javnosti vzbudil vtis velikih obtožencev. Pred zatožno klopo so bili postavljeni trije duhovniki, nekaj častnikov ter nekaj drugih mladih ljudi, ki so se iz mladostnega idealizma postavili v bran pred krvavo komunistično revolucijo. Ker se je slovenska javnost zgražala nad masovnimi pokolji nedolžnih ljudi, so se sedaj komunisti hoteli izpričati kot pristaži zakonitega postopanja, ki obsojajo na smrt le preko kompetentnih sodnikov in po strogo dokazani krivdi. Odeli so se v plašč pravnega postopanja, kakor so se pred časom odeli v obleko nacionalnega gibanja. Popolnoma razumljivo je, da komunisti v smislu svojega krvavega nauka pobijajo svoje nasprotnike. Zločinsko in morilno vsebino komunizma poznamo, zato nas potoki krvi ne presenečajo. Nekaj drugega pa je, ko skušajo razbojniki svoje zločine prikazati kot pravno neoporečna in nujna dejanja. Kdo je pooblastil komunistične sodnike, da morejo sploh soditi? V čigavem imenu izrekajo sodbo? Po kakšnih zakonih vračunavajo krivdo obtožencem? To so vprašanja, ki imajo nanje komunisti sicer pripravljene svoj prazni in zločinski izgovor, ki pa postavijo takoj njihovo dejanje v dolgo vrsto drugih zločinov, zagrešenih nad slovenskim narodom. Proces proti dvajsetorici Slovencev pomeni največje skrunitve slovenske pravne tradicije, bistveno žalitev prava in sodnih institucij. Upravljeno so se ob tem dejanju razburili celo tisti juristi, ki na tihem sočustvujejo s komunistično Osvobodilno fronto.

Ko obhajamo spomin na nedolžne žrtve, se zavedamo, da so poleg teh obsojencev padle še množice drugih žrtve, ki so jih komunisti pobili brez vsake sodbe in brez vsakega zasliševanja. Zakaj komunisti niso smatrali za potrebno, da bi tudi vsem tem naprtli procesno komedijo? Ali ni to najboljši dokaz o zločinskem značaju procesa?

Junakom pa, ki so padli za obrambo svoje domovine in svojega prepričanja in niso do zadnjega klonili kljub mukam in trpljenju, velja naše spoštovanje in občudovanje.

Osebnosti

Diplomirali so na filozofski fakulteti gđ. Marija Nardin, Sonja Rojic in g. Vasilij Melik. Čestitamo! Diplomirali sta 14. oktobra t. l. na juridični fakulteti ljubljanske univerze gđ. Sonja Šerko, Draga Simenc in Bojan Podbregar iz Ljubljane. Iskreno čestitamo!

Zgodovinski paberki

1. 1688. se je izkrcal v južni Angliji Viljem Oranski, soprog protestantske hčere angleškega kralja Jakoba II. in brez odpora osvojil celo Anglijo. Skupščina je nato poverila Viljemu in njegovi ženi Mariji kraljevsko čast, Viljemu samemu pa vladno. Jakob II., potomec slavne Marije Stuart, je zbežal z rodbino na Francosko. Prevat, s katerim so se Angleži znebili zaradi absolutizma osvovljenih Stuartovcev, se je izvršil brez prelivanja krvi. Sprememba na prestolu je pomenila tudi spremembo v zunanji politiki. Stoletja trajajoče prijateljstvo s Francijo se je spremenilo v burbo za premoč.

Viljem III., zagovornik in početnik politike ravnotežja, ki je prinesla Evropi toliko gorja, ni maral premočne Francije. Na znotraj pa pomeni nastop Viljema zmago parlamentarnega režima in konsolidacijo države — 1. 1757. je premagal Friderik II., pruski kralj, pri Rombachu Francoze, ki so kot zavezniki Marije Terezije ogrozili Pruse na zahodu, dočim so od juga in vzhoda napadali Avstrijci in Rusi (sedemletna vojna 1756. do 1763.) —

1. 1901. je umrl v Velesovem slovenski pisatelj Jožef Benkovič, rojen l. 1869. v Kamniku. Gimnazijske in bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani, nato je bil nekaj časa kaplan, pa vstopil v cistercijski red. Po naravi bolehen je mlad umrl. Ze v dijaških letih je pisal v mladinskih listih pesnice, basni in povesti. Najlepša je novela Goštaeva hči. Lčil se je tudi zgodovine in napisal življenjske pisatelje Ogrinca. Priobčil je obširne študije o rokovanjih ter Glaserjevo Zgodovino slovenskega slovstva, je obdelal modroslovje in cerkveno umetnost.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Stanovanjske odpovedi v oktobru

Pri okrajnem sodišču je bilo v letošnjem oktobru podanih 53 odpovedi za izpraznitve stanovanj in obratnih lokalov, ko jih je bilo lani samo 33. V letošnjem letu je bilo zaznamovanih že 755 odpovedi, lani v tem času 622. Proti mnogim stanovanjskim odpovedim so bili podani ugovori, nakar so se razvijale normalne pravde in so sledile sodbe. V mnogih primerih so bili podani ugovori brez prave pravne podlage, zato jih sodnik ni uvaževal, v nekaterih zadevah pa so bile izrečene zanimive sodbe. Nekateri najemniki so ugovarjali proti sodnim odpovedim le iz razloga, da so pridobili na času, ker si niso mogli poiskati drugo primerno stanovanje v kratkem odpovednem roku enega meseca. Največ stanovanj je bilo, kot navadno, odpovedanih zaradi neplačila najemnine, mnogo tudi, ker so lastniki rabili stanovanje za sebe ali pa za svoje, to je za poročne hčere in sinove. Nekaj stanovanj je bilo najemnikom odpovedanih iz drugih razlogov, ki jih navaja stanovanjska zaščitna uredba. V Ljubljani je bilo konec leta 1942 po statističnih podatkih magistrata 22.551 stanovanj, ko jih je bilo pred 2 leti 21 tisoč 959. Torej sedanjim časom veदार primeren prirastek!

Visok zračni pritisk in gosta megla

Gosta megla valovi in se pretaka po Barju in tudi po Ljubljanskem polju. Kdor se je v sredo popoldne povzpел nekoliko više, je lahko občudoval valovito megleno jezero. V sredo je vladala ves dan megla, nebo je bilo popolnoma zastrto in Ljubljana ni bila deležna jesenskih sončnih žarkov, kakor so jih uživali nekateri višji kraji. Dnevna temperatura postaja zelo nizka, a zračni pritisk ostaja visok. Barometer se polagoma pada in se barometriška krivulja odraža v zmernih skokih, ki naznačujejo, da lahko sedanje vreme traja še nekaj časa. Barometer je v četrtek dosegel stanje 770.6 mm, stanje, ki je še vedno primerno visoko nad normalno. V sredo je bila zaznamovana maksimalna dnevna temperatura +5.6, a v četrtek jutranji temperaturi minimum +4.3 stopinje Celzija, nekoliko višji od prejšnjega dne. Kratko, v četrtek jutraj lahčen dvig jutranje temperature, a lahčen padeč barometra.

Nesreča nikoli ne počiva

Posestnica Neža Turkova se je v sredo popoldne pripeljala iz Notranjske na glavni kolodvor, kjer je tako nesrečno spodrsnila, da si je pri padcu zlomila desno nogo. — Odrgnil ga

Za današnji dan

Koledar

Petek, 5. listopada: Zaharija in Elizabeta; Svetinje škofije. Lunina sprememba: prvi krajec 5. listopada ob 4.22. Herschel napoveduje viharno in deževno vreme. Sobota, 6. listopada: Marija priprošnjica; Lenart, opat; Sever, škof in mučenec.

Dramsko gledališče

Zaprto.

Operno gledališče

Zaprto.

Kino Union

»Moser kot detektive« — predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

»Zaupam ti svojo ženo« — predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Praktični nasveti za petek

Za gospodinje: oblačno in tudi toplejše vreme bi nas utegnilo zapeljati, da bi skušale prezračevati stanovanja. Zaradi prevlekle vlažnosti v zraku bi to ne bilo dolgo časa priporočljivo.

Dodatne živilske nakaznice za delavce

Za mesec november bo ljubljanski mestni preskrbovalni urad začel deliti dodatne živilske nakaznice za težake po številkah potrdil, tako da pridejo na vrsto v soboto, 6. novembra, 1—100, v ponedeljek, 8. novembra, 101—200, v torek, 9. novembra, 201—300, v sredo, 10. novembra, 301—400, v četrtek, 11. novembra, 401—500, v petek, 12. novembra, 501—600, v soboto, 13. novembra, 601—700, v ponedeljek, 15. novembra, 701—800, v torek, 16. novembra, 801—900, v sredo, 17. novembra, 901—1000, v četrtek, 18. novembra, 1001—1100 in v petek, 19. novembra, 1101 do 1200.

Urad posluje v ta namen vsak dan od 8—12 in od 14.30—17.30 palači Bata, I. nadstropje, soba 3.

Prodaja mesa na bolniške nakaznice

Spodaj navedeni mesarji bodo od sobote, 6. novembra dalje prodajali meso na bolniške karte samo na mesarskih stojnicah na živilskem trgu, in sicer ob sredah in sobotah od 7 do 11. Češek Alojzij, Gornik Anton, Gruden Ana, Janež Ivan, Jesih Alojzij, Ham Josip, Nered Jože, Novak Anton, Novljan Franc. Vsi imetniki bolniških kart, ki še nimajo določenega mesarja, naj se prijavijo za kupovanje mesa pri enem navedenih mesarjev.

Za metalurško in tekstilno industrijo na Gorenjskem (Kranj in Jesenice)

se sprejmejo stalno strokovni in pomožni delavci. - Prijave in natančnejša pojasnila pri Borzi dela v Ljubljani.

je čevljar. Za odrgnino se Jože Keržič ni mnogo zmenil in brigal, da bi rano razkuzil. Nastale so komplikacije. Nastopilo je zastrupljenje noge tako akutno, da so ga morali z reševalnim avtom prepeljati v bolnišnico. — Drugo zastrupljenje posebne vrste zaznamuje kronika na Vrazovem trgu 4. Tam je neka mlada Ribničanka Katarina po neprevidezosti zaužila preveč nekaj tablet. Nastopilo je zastrupljenje. V bolnišnici so jo rešili. — Cirkularna žaga je obrezala prste desne roke davčnemu uradniku Franu Prlogu v Logatcu. — V Klečah pri Ljubljani si je 59 letna posestnikova žena Ivana Severja zlomila pri padcu desno nogo. — V Gor. Logatcu je avto povozil 37 letno zasebnico Marijo Kunčev. Dobila je poškodbe po vsem telesu.

Objava

Naborna komisija slovenskega domobranstva posluje v bivšem Sokolskem domu na Taboru.

Naborni komisiji se morajo javiti zaradi pregleda prostovoljci za slovensko domobranstvo po sledečem redu:

5. novembra ob 9 oni, ki imajo vpisne številke od 1100—1250.

6. novembra ob 9 oni, ki imajo vpisne številke od 1250—1450.

Dan pregleda za ostale bo objavljen v dnevnem časopisju in po radiu.

Poziv

Uprava policije poziva vse predčasno vpokojene, na lastno prošnjo izstopišve in vse druge v Ljubljani ali okolici se nahajajoče bivše orožniške podčastnike in orožnike, ki so zdravi, da se javijo za sprejem v eksekutivno policijsko službo pri poveljniku policijskega varnostnega zbora v Ljubljani — šempetrska vojašnica — kjer bodo dobili vsa zaželena pojasnila.

Razdeljevanje jabolk

Od 5. do 9. t. m. se bodo delila jabolka za osebe nad 60 let starosti, in sicer po 3 kg na odrezek Do. St. 1 po sledečem redu:

5. upravičenci z začetnico A—E, 6. od F—I, 8. od J—O in 9. od P—Z.

Jabolka bodo razdeljevali naslednje tvrdke: Kmetijska družba (Novi trg), Gospodarska zveza (Majstrove 10), Nabavljalna zadruga drž. žel (Cesta Soske divizije), Nabavljalna zadruga drž. uslužb. (Vodnikov trg), I. Delavsko konzumno društvo (Kongresni trg), Konzumno društvo (Vič), Nabavljalna zadruga mestnih uslužbencev (Kolodvorska ulica), Gospodarska zadruga (Bleiwisova c. 29), Konzurna zadruga (Medvedova cesta) in trgovci s sadjem in zelenjavo na drobno na stojnicah (Pogačarjev in Vodnikov trg).

Izšla je nova poučna knjiga za mladino:

Potovanje v vesoljstvo

Napisal Pavel Kunaver

Begalo oprem. ena s slikami nesobnih teles.

128 strani — Vezana L. 42.—

V lahkotnem slogu, zanimivo in napano opisuje priznani strokovnjak Kunaver čudovito ureditve vesolja, lune, sonce, zvezde, planete, meglenice, komete in druge posebnosti zvezdnega neba.

Ker uoštevja knjiga vsa zadnja znanstvena odkritja in ugotovitve, bo dijaku odlično pomagala pri učenju fizike in kozmografije, pa tudi za odrasle je vredno, um bogate in razvaidno branje

Ljudska knjigarna v Ljubljani

Pred škofijo 5. — Miklošičeva 5.

Pozvedovanja

Zgubil sem nalivno pero v torek okrog 18 na tramvaju št. 4, in sicer od Razingerja pa do Bleiwisove ceste. Poštenega najditelja prosim, naj ga odda pri vratarju splošne bolnišnice.

Zgubila sem v nedeljo, 31. oktobra, na Dolenjski cesti roza pas. Poštenega najditelja prosim, naj ga odda proti nagradi v upravi »Slovenca«.

Zgubila sem v ponedeljek popoldne na pokopališču pri Sv. Križu desno rjavo, svetlo rokavico z zadrgo. Najditelja prosim, da jo odda proti nagradi v trgovini Strojanski na Mestnem trgu.

Zgubil sem na poti od Preveda (Gosp. ska ulica) do Maistrove ulice listnico a službeno legitimacijo Preveda in okrog 2500 lirami. Bila je to moja mesečna plača (v kuverti), ostalo pa službeni denar. Prosim poštenega najditelja, da proti dobri nagradi najdeno odda v upravi »Slovenca« ali na naslov, ki je v legitimaciji.

Zaklonišče pred letalskimi napadi opremite čim bolj udobno! Pri tem naj sodelujejo vsi stanovalci hiše!

Izšla sta dve novi

knjigi zbirke

»SVET«

Naročniki, pridite po knjige v upravo »Sveta«, Kopitarjeva ul. 6.

CARNEGIE:

Kako si pridobim prijateljev

Dr. FRAN KOTNIK:

Slovenske starosvetnosti

Knjige so v prodaji po vseh knjigarnah

Dnevne novice

Sv. maša zadušnica. V ponedeljek, 8. novembra, bo ob 8.30 v stolnici pri Mariji Pomagaj maša zadušnica za pokojne žrtve v Grčičah in za 16 nedolžno ustreljenih v Kočevju. Prijatelji in znanci vljudno vabljeni.

Stalna Elitabetna konferenca v Ljubljani se v imenu svojih podprancev iz area zahvaljuje velečenjeni gospe Mariji Stele, Pogačarjev trg, za podarjenih 200 (dve sto) lir, ki jih je blagovolila nakloniti namesto evetja na grob pokojnega veleposostvanega gospoda Josipa Marinka. Naj ji ljubi Bog najboljšee povrne izkazano dobroto!

Mesečna rekolekcija ljubljanskih gg. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj za prvi petek 5. novembra. Na sporedu je adoracija, meditacija in konferenca. Vsi ljubljanski gg. duhovniki vljudno vabljeni. Vodstvo.

Kupimo dobro ohranjene slovenske gramofonske plošče po najvišji dnevni cenli. EVEREST, Preternova 44.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje knjigovodstva, korespondence, stenografije, jezikov, strojepljsja itd. — Novi dnevniki in večerni tečaj prično 6. novembra. Labira predmetov po želji. Učenina nizka. Informacije: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobranska 15.

Učite se strojepljsja! Novi eno-, dvo- in trimesečni dnevniki in večerni strojepljsni tečaj so prično 6. novembra. Najuspešnejša desopolitna učna metoda. Specialna strojepljsna šola: Največja moderna strojepljsnica, raznovrstni stroji. Učenina zmerna. Pouk po želji obiskovalcev dopoldne, popoldne ali zvečer. Informacije in prijave dnevno. Na razpolago brezplačen prospekt. — Posebni dnevniki in večerni tečaji tudi za knjigovodstvo, korespondenco, moderne fizike itd. — Izbra predmetov po želji — Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Ljubljana, Domobranska 15.

Opozorjamo, da je letos vsakomur omogočen obisk rednega Večernega trgovskega tečaja, ker se vrši pouk v dveh oddelkih: v zgodnjih popoldanskih urah, ko obrati poljavo, ali v poznih popoldanskih urah. Temeljiti pouk vseh strokovnih predmetov: knjigovodstvo, korespondenca, trgovinstvo a pravom, računstvo, nemščina, stenografija, strojepljsje. Dovoljen je obisk tudi posameznih predmetov. Učenina nizka. Pričetek 5. novembra. Vpisovanje dnevno. Prospekt brezplačno na razpolago: Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2. — Središče mesta!

Dramsko gledališče

Petek, 5. novembra: Zaprto. Sobota, 6. novembra, ob 16.30: »Potopljena sveta. Red Sobota.

Nedelja, 7. novembra, ob 14: »Kavarnica. Izven. Cene od 22 lir navzdol. — Ob 17: »Cvetje in jeseni. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

Operno gledališče

Petek, 5. novembra: Zaprto. Sobota, 6. novembra, ob 16: »Thais. Red A. Vstopnice, kupljene za predstavo »Netopirja« za red A. ki je bila v četrtek, 28. oktobra, odpovedana, uporabi p. n. običajno lahko za predstavo opere »Thais«, ki bo v soboto, 6. t. m., sicer pa naj izvolijo imetniki vstopale iste vrtni vsaj do sobote, 6. t. m., do poplode pri blagajni v Operi.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 5. november:

8.30 Jutranji pozdrav — 9 Poročila v nemščini in slovensčini — 12.20 Glasbeni uvod — 12.30 Poročila v nemščini in slovensčini — 12.45—14 Koncert glasbe za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldnanska glasba — 17 Poročila v nemščini in slovensčini — 17.15 Popoldnanski koncert — 17.45 Iz pesniških zbirsk — 19 Koncert mezosopranske Bogdane Sturm-Stritar — 19.30 Poročila v slovensčini, poročilo namškega vrhovnega poveljstva v italijansčini, napoved sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Dr. Straussa do Leharja, izvaja radijski orkester, vodi dirigent D. M. Siljanec, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Andrej Jare — 21 Melodije in ritem — 22 Poročila v nemščini.

KULTURNI OBZORNIK

Zbirka člankov iz slovenske starosvetnosti

Za Murkovo knjigo o denarju ter priradbo van Loonove knjige o ladjah, sta zdaj izšli istočasno dve nove knjigi v poljudno znanstveni zbirki »SVET«, in sicer: znana razprava Dala Carnegie: »Kako si pridobiti prijateljev« ter zbirka narodopisnih člankov ravnatelja dr. I. Kotnika: »Slovenske starosvetnosti«. (Nekaj zapiskov, orisov in razprav.) O Murkovem »Denarju« smo že poročali, danes referiramo o Kotnikovi knjigi, o drugih dveh pa bomo še poročali.

Ravnatelj Fr. Kotnik, ki se že dolgo bavi z našim narodopisjem — saj našletimo na prve njegove narodopisne spise že l. 1906 v časopisu za zgodovino in narodopisje in v Domu in Svetu — je zbral v tej knjigi raztresen zbirki, razprave in orise deloma razširil in jih povezal z uvodom v 4 oddelke našega narodopisja: 1. Iz materialne kulture, 2. Iz občestvene kulture, 3. Iz duševne kulture in 4. Iz stare ljudske medicine. Orisom in razpravam je dodal opombe in opremlil knjigo tudi s stvarnim, osebnim in krajevnim kazalom. Uvod skuša na poljuden način uvesti bralca v obseg in sestav narodopisja in je pri nas prvi uvod

v narodopisje, če ne upoštevamo Murkovega spisa Narodopisna razstava češkoslovenska v Pragi. LMS 1896, 75—137. Siroše je pojasnjena občestvena in duševna kultura, medtem ko sta materialna kultura in ljudska medicina samo nakazani. Literatura, ki je za uvodom navedena, ni vsa uporabljena. Služila naj bi začetnikom v tej stroki za vodnika v bogatno razraščeni narodopisni panogi, ki jo drugi narodi gojijo ekstenzivno in intenzivno. Gerambova knjiga Steirische Trachtenbuch je povzročila, da je ob njeni oceni v Etnologu (glej opombe!) zbral slovensko gradivo za primitivna oblačila in obnavlja in ga kritično preseljal. Tu nas srečajo cikle, čevlji in klubki iz slame ali ličja, seznanimo se z ličnikom, postirskim plaščem iz ličja, s kožuhi, z bukovino, z lanom in konopljo, z raševino in z usnjem. Ta spis je posebno bogato in pestro ilustriran. Dimnica nas povede na sever v avtorjevo domovino, kjer je nekaj časa še stala kot živ muzej iz pradede in kjer se še skriva po gorskih zatijjih. Po Wuttejevem članku v Carinthii nam tudi slika boj proti njej v razsvetljeni dobi. Narodna noša v Meziški dolini je podana v podliškarskem slogu. Že tu so povdarjena primitivna oblačila. Toliko je sprejel Kotnik člankov iz materialne kulture, čeravno jih je o nošah objavil še

več v Našem domu. Sledijo običaji, in sicer: gnoj voza, steljanja in teritev. To so narodni opisi. Kolacija pa je razprava v smislu Meringuje-Murkove šole, besede in stvari (Wörter und Sachen). Božični običaji v ptujski okolici so kratko orisani po zapiskih, ki si jih je napravil kot profesor v Ptuj. Na otročje (na pametivno) smo spet na njegovem domu. Polazenik nas povede tudi v Begunje na Notranjskem, kjer na Andrejevo jutro vošči srečo, kakor drugod o novem letu in drugih praznikih božičnega kroga. Haloški pomladanski običaji so na kratko očrtani. V veliki noči smo v slavnostnem prazniškem razpoloženju zopet v njegovi domovini, kjer se vrstijo lepi običaji. Daljša razprava je Martinovo, ki je pojasnjeno z več strani: vino se spremeni v mošt, Martinovo je dan obračuna in dajevek podložnikov, Martinova pojedina »Martinjaskav« je pojedina ob ephytheusi, ko je gospodar podložniku zopet »posodil« za eno leto kmetijo, ponekod je združeno z dómlatki, praznikom ob koncu mlaičev, Martinovo je jesenski put pred adventnim postnim časom, je termin za razne datjave podložnikov gospodarjem, med katerimi je tudi Martinova gos, je tudi pastirski praznik. Nato sledijo razprave in opisi iz duševne kulture. Slovenska legenda o svetem Ožboltu, ki jo je pri Zilji v prozi zapisal Matjaž Majar, in ki je bila nekoč narodna pesem, je iz srednjeveške romantične literature, je rudiment igračkega epa o sv. Ožbaldu. Nje-

gov kult se je razširil iz Anglie preko Nemcije tudi k nam. Nadaljnja poglavja zavzemajo črtice o slovenskih pasijonskih igrach (Kostanje - Zelezná Kapla) in o Drabosnjakovi božični igri. V teh poglavjih je mnogo ilustracij. Epigon dolenjskih šomastrov in ljudskih pevcev Kančnika Andreja (1775—1841) in Kračmana Mateja (1823—1884), ki ga osvetljuje črtica Skolnik. Iz stare ljudske medicine sta razpravila: Skoz potegniti, skoz vleči, skoz iti ali lesti — kot zdravilno in čarobno sredstvo in pa O osnovah naše ljudske medicine. Valvasor pripoveduje v IV. knjigi svoje »Ehre« o voltem kannu v gozdu Medvedici pri Turjaku, iskozi katerega lahko greš ali se plaziš. In če te hrbet boli ali ti je izpahnen, zlezi skoz kamen in boš ozdravel. Kmetje zelo pogosto uporabljajo to hrbtno kuro. Nekí župnik je pred leti — tako pripoveduje Valvasor — zelo trpel na bolečih in v hrbu. Kmetje so mu svetovali, naj se posluží takega kamnitega zdravilnika. Ker pa je to smatral za prazen nič, — tudi ni šel k kannu. Nazadnje pa so ga kmetje le pregovorili in tudi bolečine v hrbu so ga opozarjale na kamen. Zlezel je bolj iz radovednosti skozí votli kamen in se vrnil zdrav domov. To in druge podobne stare procedure skuša razjasniti prva razprava. Druga se bavi z vračem in boljem kot zdravnikom, ki sta besedovala in z besedo zdravila. Črtnik pa je besedoval in delal tudi razne čirčare. Najstarejše zagovore imamo zapisane v Bartuličevem

rokopisu iz l. 1720. Potekajo pa iz Notranjskega. V opombah je navedena tudi slovenska literatura o zagovorih. Trejje poglavje opisuje, kako so naši samostani širili zdravilstvo. Medicinska znanost in praksa se je gojila tudi po kranjskih samostanih v Stični, Kostanjevici in Bistri. Takrat se tudi ni bilo poklicnih zdravnikov ali pa jih je primanjkovalo. Tudi franciskani so se bavili z nego bolnikov. Franciskanska knjižnica v Novem mestu, kjer so se ti redovniki naselili l. 1470. Se danes obsega 180 zvezkov medicinskih del, med katerimi so tudi Pedanuis Dioskorides Anazarbeus, Hippokrates in Alaudius Galenus. Tako je knjiga pestra in podaja raznovrstno blago, bralca ne utruji in ga sili k primerjanju. Da bi vzbujala zanimanje za narodopisje, je njen glavni namen. Komu se bo morda zdel čuden naslov, kajti vajeni smo bili po Sfariku na »starostnosti«, toda pisatelj nas v uvodu tudi o tem prepriča, da je »starostnost« lepa domača koroška beseda ter pove vse, kar si pod starostnostno kulturo predstavljamo. Upamo, da se bo ta izraz tudi pri nas udomačil. Za lepo knjigo pa smo hvaložni dr. Kotniku kakor tudi založbi, ki jo je s slikami bogato opremlila. td

Zasilni izhod iz zaklonišča mora biti zgrajen tako, da je podana čim največja možnost za rešitev iz zaklonišča, če bi se hiša sesula.

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Tudi na take preizkušnje Timudžinu ni bilo treba dolgo čakati. Lepega dne privrhajo velike jate jezdecov in napadejo taborišče. Pri tem se drže starega in preizkušenega napadalnega načina. Prednja skupina zavije kar mimo taborišča in skrbi le za to, da čimprej zajame vso živino. Druga skupina šele vdre v taborišče in med šotore.

Timudžin in njegovi bratje so zbežali, pa jim tudi nič drugega ni preostalo. Kasar, vodja lokostrelcev, je s svojimi strelci obstal še za trenutek in poglaval napadalca plohlo puščic nasproti. Nato pa so vsi popihali v stepe.

Sovražni jezdec niso niti ubili Timudžinove matere niti niso, kar je bilo sicer nekaj navadnega, napravili posebnega krvoprelitja v taborišču. Hoteli so le dobiti v roke mladega Timudžina. Tako bi bil namreč v vseščini in poglavar manj in to bi vsem sosednim rodovom prišlo kar prav.

Timudžin je bežal na starem ključetu v stepe. Daleč seveda ni prišel. Jezdci so vedeli, kaj iščejo, in po kratkem lovu so ga pripeljali nazaj v domače taborišče pred svojega poglavarja. Ta ga je dal takoj vkleniti v skango. Timudžinu so položili na tilnik

težak jermen in mu vanj vklenili še obe roki. Tako je bil ujetnik še sključen pod velikim bremenom, roki in še vse bolj vrat pa naj bi težak jermen v kratkem ožulil do krvi. Zbogom za vedno, svoboda zlata!

Še preden je legla noč na stepe, so prepeljali jezdec Timudžina v svoje taborišče. Pozno ponoči, ko je zavaldal spanec že v vseh šotorih sovražnega taborišča, se je zdramil Timudžin. Ležal je na tleh v majhnem šotoru, poleg njega pa je bdel stražar. Z napornim vseh sil je čepe na tleh dvignil glavo s težkim jarmom in se sklonil naprej. Stražar se je nagnil k njemu, da bi videl, kaj to pomeni. Tedaj pa so se sprožile napete mišice v Timudžinovem telesu: z vsjo močjo, ki jo je premoglo mlado in zjekenelo telo je zamahnil z jarmom in usekal stražarja po glavi. Takoj nato se je pognal v temo in naprej iz taborišča v stepe in proti bližnji reki. Stražarji so ga kljub temi opazili in po jarmu tudi spoznali. Zagnali so vrišč in v nekaj trenutkih je bilo vse taborišče na nogah. Timudžin je srečno pribežal do reke, zagazal vanjo in se potopil z jarmom vred tako globoko, da mu je gledal iz vode le del glave. Preganjalci so takoj nato pridrveli do vode in sti-

kali za ubežnikom. Nekdo ga je tudi zapazil. Zdrznul se je, zagodrnjal nato nekaj sam sebi v brado... in šel mirno in tiho mimo njega.

Ko Timudžina nikjer v stepi niso mogli najti, daleč itak ni mogel zbežati že zaradi jarma ne, so se preganjali lotili podrobne pregledovanja vseh skrivališč v taborišču. Marsikdo od njih pa je bil že sit neplodnega dela in se jeraje zavlekel v prijetno gorkoto pod šotorom. Timudžin je med tem previdno zlezal iz vode in se nato še bolj previdno splazil nazaj proti sovražnemu taborišču. Tam je kljub stražarjem in nazyliz rogoviležem, ki so še stikali za njim, zlezal prav pod šotor tistega moža, ki ga je na begu zapazil skritega pod vodo, pa ga ni izdal.

Tako je mladi Timudžin prvič dokazal izredno sposobnost, zaradi katere je kasneje kot Džingiskan slovel, da more namreč prepoznati človeka prav v njegovih najbolj skritih mislih. Možakar se je sicer silno prestrašil, ko je zopet zagledal ujetnika z jarmom v svojem šotoru, a mu je vendar pomagal. Razklenil mu je jarem in ga nato skril v svojem vozu pod kupom ovčje volne. Kmalu nato so preganjalci pregledali tudi ta voz in so celo prebadali volno s sulicami, vendar fanta niso našli.

Še isto noč je rešitelj nejevoljno mohljaje potisnil mladu v roke lok in dve puščici ter ga odslovil.

Timudžin si je ugovil konja in odjezdil proti domačemu taborišču. Prvi jutranji svet je božal že šotore, ko je Timudžin na tihom odmaknil zavoso svojega šotora in se spazil vanj, kakor da se to noč ni sploh nič zgodilo.

Devet let je bila stara njegova nevesta, ko jo je spoznal. Tedaj je še živl njegov oče. Z dvadajstletnim siinom je tedaj obiskal poznano rod.

Timudžinu je bila deklica, ki so jo klicali Bordu, silno všeč. Zato sta se že tedaj dogovorila z njenim očedom. Sedaj pa je bil star že sedemnajst let. Reven, neznan in mlad poglavarček je bil. Snubec brez vsakega sijaja. Skratka: pravi nemanič.

Kljub temu je zajahal konja in pojezdil k bližnjemu rodu. Tam je, kakor je bilo dogovorjeno, zahteval Bordu. Štiri leta je čakala nanj. Še vsa lepša je postala. On sam v tem času pač ni postal lepoteč. Z njegove oči so postale res izrazite in čudovito lepe. Sicer pa je bil vitek, skoraj suhljat in majhen mladenič. Z glave sta mu viseli dve kuštravi in rdeči kiti na zarjaveli hrbet. Njegov obraz je bil koščen in kljub mladim letom naguban. Niso ga zbrusili le peščeni viharji in ledeni meteži, tudi divji boji njegovih zadnjih let so mu zaorali vanj svoje brazde. Koliko noči pa je prečul v skrbeh za obstanek svojega rodu!

Dekletov oče ga je sprejel s pravim plazom veselih šal in zbadljivk, saj imajo Mongoli izreden smisel za šale. »Pa sem mislil, da te imajo že zdavnaj v pesti.« mu jo je zabrusil kar v obraz, »toda sedaj vidim, da te vendarle še nimajo!«

Deklica Bordu niti ust ni odprla. Le strmela je vanj, ker ga je še vedno ljubila. Laska na je bila pač ona, bodoča cesarica, žena enega najsišnejših vladarjev sveta.

Toda tedaj se kaj takega nikomur niti sanjalo ni. Nihče tedaj še ni poznal imena, pred katerim se je karsneje tresel svet — Džingiskan...

Bordu je vzela le neznanega nomadskega poglavarja in postala je srečna. Da, imela je naravnost neverjetno srečo, saj je prišla kmalu po poroki nad njeno zakonsko srečo nezgoda, ki ji skoraj ni primere.

Ko je Timudžin nekoč pregledoval svoje pašnike in bil ves dan daleč od svojega taborišča, so napadli Merkiti — sovražen mongolski rod — njegove šotore. Pokradli in izropali so vse, kar se jim je zdelo vredno, pobili pa vse tiste, ki so se jim zdeli nevarni ali pa jim kakor koli drugače niso bili všeč. Timudžinovo ženo pa so odvedli s seboj.

Molče je obstal poglavar, ko se je na večer vrnil v taborišče, pred praznim šotorom. Nikomur ni rekel besede, nikogar vprašal.

Iz dela in življenja — od tu in tam

Z Gorenjskega

Oblast nastopa trdo proti črnoboržencem. Celovški dnevnik se v eni svojih zadnjih številki bavi z razpravo, ki je bila proti Mihaelu Bohincu iz Gornjega Brnika pri Kranju in njegovi ženi Mariji. Oba je oblast prijela, ker sta že od lanske pomladi prijavljala napačno stanje živine, samo da sta potem neprijavljeno živino lahko klala ter meso prodajala na črni borzi. Tako je Bohinc v tem času zaklal šest telet in dve svinji. S tem se je pregrešil proti veljavnim predpisom, ki so bili izdani zaradi pravilne in pravične razdelitve hrane med ljudstvo v sedanjem vojnem času ter je bil zato obsojen na pet let ječe, njegova žena pa na šest mesecev.

Kmetijska zborovanja v vseh nemških okrožjih. Po naročilu nemškega državnega kmetijskega vodje bodo v kratkem v vseh nemških okrožjih kmetijska zborovanja zaradi pregleda kmetij in točne ugotovitve stanja živine in žitnih zalog. Zaradi tega je tudi koroški deželni kmetijski vodja Huber pozval k sebi na povsot vse okrajne kmetijske vodje ter jim dal natančna navodila za postopanje pri pregledovanju kmetij in ugotavljanju stanja žitnih zalog. V svojem govoru je naglašal, da je v Nemčiji zagotovljena zadostna prehrana samo zato, ker vsak kmet v svoji nac-socialistični zavestnosti stori vse, kar mu je največ mogoče, da poleg prehrane svoje lastne družine izdatno skrbi tudi za prehrano vseh ostalih delovnih slojev.

S Spod. Štajerskega

Nadaljevanje jezikovnih tečajev na Spodnjem Štajerskem. S 1. novembrom so se v vseh krajih Spod. Štajerskega pričeli nadaljevati jezikovni tečaji za priučene oziroma spopolnitve znanja nemškega jezika. Jezikovni tečaji so to leto razdeljeni v tri skupine: 1. v splošne jezikovne tečaje, 2. v tečaje po raznih obratih in 3. v mladinske jezikovne tečaje. V splošnem tečaju bodo poučevali nemščino za vse tiste, ki ne spadajo v druga dva določena jezikovna tečaja. Voditelji tečajev bodo gledali posebno na to, da se bodo po možnosti prvega, splošnega tečaja lahko udeleževali skupno vsi člani kake družine. V tečajih po raznih tovarniških obratih bodo delavce in ostale nameščence poleg splošnega znanja nemškega jezika poučevali tudi v pravilni rabi posameznih strokovnih izrazov.

Obisk pokrajinskega vodje na Vurbergu. V zvezevnem učnem zavodu na Vurbergu so prejšnji teden zaključili pouk v letniku, ki je bil določen za govorništvu. Na to slavnost je prisel tudi pokrajinski vodja dr. Ueberreiter ter je imel na udeležence tečaja navduševalen govor, nakar se je odpeljal na obisk v taborišče ženske delovne službe na grad pri Veliki Nedelji.

Predvajanje kulturnih filmov v Trbovljah. Zadnje dni je bil v Trbovljah prvi filmski večer v letošnjem delovnem letu. Na sporedu so bili zanimivi kulturni filmi »Misterij življenja«, »Življenje je boj« in »Dedno bolane«.

Nezgodbe. Zaradi mraka je padla v jamo 23 letna telefonistka Marija Černovšek iz Maribora. Pri padcu je zadobila poškodbe v kolku. V Mariboru sta se nadalje ponosrečila čevljarški mojster Franc Beve in Ana Novak, žena tamošnjega ključničarja. Vsi ponosrečenci se zdravijo v mariborski bolnišnici.

V Celju je umrl Fritz Gradl. Pokojnik se je vneto udeleževal v vseh krajevskih organizacijah Štajerske domovinske zveze.

Smrt bramboveca. Na pokopališču v Petrovčah so položili k večnemu počitku truplo bramboveca Franca Hriberskega. K odprtemu grobu ga je spremlila častna četa brambovcev, zastopniki stranke in številno ljudstvo.

Vojaski list Štajerske pokrajine. — Pokrajinski vodja za Štajersko g. dr. Ueberreiter je zopet pričel izdajati štajerski vojaški list »Steierlande«. List bodo dobivali na razna bojišča vsi štajerski vojaki ter bodo tako lahko stalno spremljali dogodke v ožji domovini.

Veliko službeno zborovanje v Celju. V celjskem okrožnem domu je bilo te dni veliko zborovanje okrožnih voditeljev. Sestanek je bilo čisto v duhu podrobne dela, ki ga bo treba izvesti v posameznih krajevnih skupinah. Kot glavni govornik je nastopil okrožni vodja Dorfmeister. V svojih izjavah je pohvalno omenjal zadržanje spodnjoštajerskih brambovcev v nastopih proti tolovajskim skupinam ter jih prikazoval za vzor vsem članom narodne skupnosti. Zatem je govoril o povečani dolžnosti, ki jo imajo vsi člani stranke, ki morajo sedaj delati še več, kakor pa poprej. Na sporedu zborovanja so bila tudi poročila krajevnih skupin o zadnjem praznovanju ob zaključku letošnje žetve. Vse tozadevne prireditve so bile dobro obiskane. Govor je bil tudi o prirejanju novih jezikovnih tečajev ter izdana potrebna navodila za jesenske nabalne akcije.

Nesreča pri delu. Zaradi neprevidnega ravnanja s čevljarškim orodjem se je ranil v trebuh osemletni kmečki sin Anton Geisler iz Jarenine. Pri vožnji s kolesom sta zadobila težje poškodbe 19 letni mesarski pomočnik Avgust Mikac in 29 letni zidarski pomočnik Mihael Justinek, oba na področju občine Slovenska Bistrica. Ponosrečila se je tudi Ivana Kranjc v Mariboru, kakor tudi 54 letni kovinar Franc Radolič iz Studencev pri Mariboru. V mariborsko bolnišnico so te dni pripeljali tudi viničarsko hčerko Jožefino Janež, kateri je po neprevidnosti zagrabilo roko rezilo slamozreznice.

Iz Hrvaške

Uspešno nadaljevanje čistilnih akcij na Hrvaškem. Graška »Tagespost« poroča, da se po uspešno zaključeni akciji proti tolovajskim skupinam ob dalmatinski obali sedaj nadaljujejo čistilne akcije tudi po posameznih dalmatinskih otokih. Tako je bil v zadnjem času očiščen tolovajev otok Zlarin, ki leži pred Šibenikom ter je znan posebno po svojem koralnem ribarstvu. Poleg tega otoka so bili očiščeni tudi še štiri drugi manjši otoki, v Slavoniji pa mesto Šid.

Ustanavljanje delavskih kuhinj na Hrvaškem. Pod predsedstvom dr. Mandiča je imela nedavno hrvaška vlada sejo, na kateri je sklenila, da je zaradi prehrane delavstva po tovarnah potrebno ustanoviti še več novih delavskih kuhinj.

Predavanja nemškega strokovnjaka v Zagrebu. Dne 29. oktobra se je mudil v Zagrebu bivši nemški minister, državni tajnik dr. Hans Fischböck ter je na povabilo in prošnjo hrvaškega finančnega ministra dr. Tota predaval o temi: Oblikovanje cen v Evropi.

Iz Srbije

Nova obsodba angleškega letalskega napada na Niš. Nedavno smo poročali, da je bila v beograjski saborni cerkvi slovesna zadušnica za žrtve zadnjega angleškega terorističnega napada na znano srbsko industrijsko in trgovsko mesto Niš. Pri tem napadu je izgubilo življenje nad 200 moških, žena in otrok. Po opravljeni zadušnici je govoril srbskemu narodu po beograjski radijski postaji sedajni srbski ministrski predsednik general Nedić ter ostro obsodil ta teroristični napad na nedolžno srbsko ljudstvo, ki si v potu svojega obraza služi svoj vsakdanji kruh in se bori za goli obstanek ter si je morja prelite lastne krvi utira pot v novo bodočnost. Za generalom Nedićem je sedaj govoril na istem radiu tudi srbski gospodarski minister dr. Nedeljčević. V imenu srbske vlade je tudi on v najostrejši obliki nastopil proti povzročilec tega kravačnega napada in morije nedolžnega srbskega civilnega prebivalstva. Ta napad so po njegovih izjavi zagrešili isti krogi, ki so pred časom poglali srbski narod v samomorilno vojno ter zemlji niti pozneje niso privoščili preprotrbnega miru in pokoja. Za dosego svojih političnih ciljev so sedaj pričeli še z letalskimi terorističnimi napadi ter grozijo, da bodo posamezna srbska mesta spremenili v prah in pepel. In tako razdejana srbska zemlja naj nazadnje še pade v naročje boljševizmu. Končno izraza minister dr. Nedeljčević svoje globoko prepričanje, da so se po tem napadu na Niš odprle oči tudi še vsem preostalom zaslepenim. Po tem napadu namreč med Srbi ni nobene razlike več, ker vse preveča sama ena misel: služiti samo svojemu narodu. Srbski narod bo enodušno vrstal in kot en moč nastopil proti svojim neprijateljem.

V Španiji ni ločitev zakonov

V Madridu, v septembru. — Nova španska zakonodaja ne prizna ne ločitve zakonov in ne civilne poroke. Zaradi tega prihajajo vsi tisti, ki so se dali med državljansko vojno ločiti, ali so se le civilno poročili, v prav čudno zagate. Prejšnjih ločitev država ne prizna, ker se cerkveni zakon po postavah španske države, ki so glava zdaj s Cerkvijo, ne sme nikoli ločiti. Ker pa so se zakoni, ki so bili ločeni med državljansko vojno, medtem tudi iznova poročili in je iz teh novih zakonov izšlo tudi več otrok, je bilo treba nove postavbe prilagoditi novim razmeram in spregledati marsikaj. Kdor je zamudil pravi čas in se je pri uvedbi nove uredbe pojavil še kot ločen mož, je bil prisiljen, da je obnovil svoj prejšnji zakon.

Bolj prepreča je zaveza tistih zakoncev, ki so se dali v prejšnjih letih le na civilnih uradih vpisati kot poročeni. Zdaj se lahko poročijo še cerkveno in dajo krstiti še svoje otroke in so po novih odredbah priznani kot pravilno poročeni ljudje. Ker zahtevajo dandanes vse oblasti — in to tudi v Španiji, da ima človek za sleherni priliko, od živilskih nakaznic pa do stanovanskega urada, vse listine pripravljene, so bili novo poročeni zakonci prisiljeni, da so si priskrbeli tudi poročne liste od svojih župnih uradov. Marsikdo, ki jebral madridske liste, se je začudil, kako da je toliko novih zakonskih

parov, da pa se število novorojencev ni sorazmerno zvišalo. Vprav v tej novi uredbi pa dobimo odgovor in pojasnilo na to vprašanje. Nedavno je bilo v neki predmestni madridski župni cerkvi poročeni 24 parov. Skoraj vsi od njih so bili že več let civilno poročeni.

KUPITE TAKOJ

eno najlepših knjig letošnjega leta svctovno znani Walter Scottov zgodovinski roman

»IVANHOE«

ki ga je založilo in izdalo uredništvo »Slovenca«. Dobite ga v vseh ljubljanskih knjigarnah in v vezi Ljudske tiskarne. Broširana izdaja velja 35 lir, v polplatno vezana 45 lir, v celoplatno na najfinšem papirju pa 80 lir. — Naroča se V UREDNIŠTVU »SLOVENCA«.

MALI OGLASI

BREZOVE METLE
držaje za lopate, omele itd. dobite pri Gosposdarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10.

POSODO ZA KISANJE ZEJJA
dobite pri Gosposdarski zvezi — Bleiweisova 29.

NAPRODAJ:
HISA, enonadstropna z večjim vrtom, ob tramvajski progi na najprometnejši točki. Zapadne ploške 170 m². Uporabiti se da za gostilno, pekarnjo in trgovino.
HISA, dvonadstropna, nova, s 7 stanovanji po 2 sobi in kabineti, na severni strani.
HISA, enonadstropna ob Gradaščici.
PARCELE na vzhodni strani po 40.000 do 60.000 lir in v šiški po 200.000 lir.
ZEMLJIŠČE 20.000 m², znotraj bloka (gramozni teren).
ZEMLJIŠČE za industrijo 5000 m².
ZAJEC ANDREJ, realitetna pisarna, Tavčarjeva ulica 10.

POSTREZNIČO
od pol 2 dalje dnevno isčem za takoj. — Matek-Mikeč, Franciškaška ulica.

KINO - KAMERO
8 mm in projektor kupim. Ponudbe upr. »Slov.« pod »Kino« št. 7479. (tk)

Bolja NALIVNA PERESA
dobro ohranjena kupuje po najvišji dnevni ceni (vrtna) EVEREST, Prešernova 44.

PESO
1500 kg prodam. Franc Babšek, Štepanjska 26.

ZELJE V GLAVAH
in REPO za ribanje kupuje »Gospodarska zveza«, Bleiweisova 29.

SENO
Interesente za vagonско količine sena prodimo, da sporoče svojo potrebo »Gospodarski zvezi«, Bleiweisova 29.

TEL. **KINO UNION** 22-21
Nenadkriljiva burka, pri kateri se boste do solz nasmejala

»Moser kot detektiv«
V glavni vlogi HANS MOSER.

Soteljujejo: lepa Elfriede Datzig, simpatični Wolf Albach Retty in drugi priljubljeni dunajski igralci!

Predstave ob delavnikih ob 15.30 in 17.50

TEL. **KINO SLOGA** 27-30
Ohilo prisrčnega smeha in zabave vam nudi najboljši nemski humorist Heinz Rührmann v svojem filmu

»Zaupam ti svojo ženo«
Heinz Rührmann kot neprostovoljni varuh lepe žene — pomeni vrsto blaznih pustolovščin!

Predstave ob delavnikih ob 15 in 17, ob nedeljah: 10.50, 15.50, 18.50 in 17.50.

Naročite se na „Slovenčevo knjižnico“.
ki vam v svojem III. letniku nudi bogat izbor najboljših del iz domače in tuje književnosti. Vsakdo se lahko naroči na 36 knjig letno ali pa na 24 knjig. Knjige so broširane ter v polplatno vezane na navadnem in na boljšem papirju.

„Slovenčevo knjižnico“ naročite pri upravi knjižnice Kopitarjeva 6 Ljubljana, v Ljudski knjigarni in Ljubljani, po raznih ljubljanskih trafikah, na deželi pa pri vseh župnih uradih ozir. pri naših zastopnikih.

MOLITEV — NA GORI

57 Vinko Beličič
Novela

Nasmehnila se je. Nič ni odgovorila, le topla misel jo je obšla: Kako velik, kako dober otrok je!

Ura se je bližala enajsti. Vstala sta, zakaj njo je čakal jezikovni pouk, on pa se je šel predstaviti ravnatelju gimnazije. Ločila sta se pred nebotičnikom z dozgovorenim snidenjem ob štirih popoldne.

Ljubljana...

Junijski veter se je lovil po ulicah, se igral s pisanimi ženskiimi poletnimi oblekami, prinašal vonj po žitnem cvetu, po prvem pokošenem senu za daj za Trnovim, onstran Viča, nekje pri Dobrovi. Prodajalci listov so se vrteli na cestnih križiščih in ponavljali velike naslove. Opoldansko zvonjenje se je prelivalo nad strehami, nad drevoredi. Zaveze so se spuščale v oknih obednic, oglašala se je radijska glasba.

Janko je opravil vse posle in je počasi stopal proti Mihelakovi vili. Mislil je na ono zadnjo pot — bilo je tudi v juniju — pred petnajstim leti. Ponosno in samozavestno je hodil, ko da gre po nagrado za neutrudno delo

in za odliko — šel pa je po kazen za svoj preveliki pogum in za ošabnost.

Kako čudno je vse to! Kako čudno! Mojea mu je prišla naproti in krenila sta, kamor ju je podzavestno vedla pot. V Tivoli.

Ali naj govori ta o svoji nekdanji ljubezni? Ali naj pripovedujeta drug drugemu, kako sta živela teh dolgih petnajst let? Ali pa bi bilo nemara boljše prepustiti preteklost in kramljati o gredah cvetja, o otroških vozičkih, o ververicah, o ptičkih, o vodometu, o kočatih kostonjah, o lepih, skritih stezah po poraslem hribu?

Janko se je ustavil na samotnem kraju in pridržal Mojco.

»Mojea, ali je resnica ali so sanje, da sva spet skupaj?«

Tiho se je smehljala.

»Midva sva,« je zamišljeno nadaljeval, »in vendar sva čisto druga. No, reci, Mojea, da se zdaj nič več ne bojiš za naju!«

»Mislim,« je odgovorila, »da naju ima Bog rad...« da naju je imel od vsega začetka, sicer ne bi ohranil drugega drugemu.

Drevje okoli njiju in nad njima je šumelo in se majalo v vetru, velike in majhne sončne lise so plesale po tleh.

»Postarala sva se, Mojea,« je rekel in se zamišljeno nasmehnil. »Petnajst let je teklo življenje mimo.«

Nenadno se mu je naslonila na ramo in se strela v ihtenju. Božal jo je po laseh in mu je bilo sladko ob misli, kako se s solzami raztekajo iz Moječine duše boleštni spomini, tegobne ure.

In res, ko je prenehala jokati, se mu je nasmehljala, kakor se nasmehno pomladno nebo z mavrico, ko se razgubijo viharni deževni oblaki.

»Mojea, zdaj boš morala biti vedno vesela. Nčasars se ti ne bo treba več bati. Tudi občutljiva ne boš smela več biti.«

Tako ji je govoril in jo gledal... gledal... in se tiho čudil, zakaj niti kadar se mu ni zdela še tako lepa. Res — to ni bila več rosna lepota nerazvitega cveta, ki mami človeka s svojo skrivnostjo. Bila je lepota v najlepšem razcvetu, čudovita ubranost lepaga, dozorelega ženskega telesa in čiste, plemenite ženske duše.

»Oh, Janko,« je vzdihnila, »tako som srečna, da bi najrajši umrla!«

»Lepa reč!« je se nasmehnil. »Ali si res taka, da te nesreča navdušuje za življenje, sreča ti pa navduhuje željo po smrti?«

»Jaz mislim,« je tiho odgovorila, »da ima prav italijanski pesnik Leopardi, ko pravi v pesmi Amore e Morte, da se khkrati s čustvom ljubezni rodi v srcu tudi želja po smrti.«

Janko je molčal in poslušal dalje: Ljubezen je tako velika sreča duše, da človek tega blaženstva ne more prenesti brez trepeta in obenem brez podzavestne želje po večnosti — smrti — pozabi.

To je spet njen svetl je s skrbjo pomislil. Moral jo bom počasi ozdraviti!

»Mojea,« je prepričevalno rekel, »bolje je, da o ljubezni zdaj čim manj razmišljava, posebno še na tak način kakor Leopardi.«

Močnejše ga je stisnila za roko, kakor bi mu hotela pritrčiti, nakar je nadaljeval:

»Ne bom ti jo izpovedoval ljubezni, ker sem ti jo večkrat v oni davni pomlad. Pač pa ti bom z našim Kettejem izrazil, kar čutim, zakaj tako lepih besed jaz ne zmorem, Mojea: Čudež si, ljubica ti, naredila, smrt ti od mene pahnila si!«

Dospel sta na najvišji vrh šišenskega hriba in se ustavila. Na južni strani se je med drevjem svetlila rožniška cerkev, polhograjski hribi za Dobrovo so bili v poletnih meglicah,

šentviška ravnina jima je vriskala v svojih čistih barvah, veselo življenje ju je pozdravljalo iz naselij, z belih cest, z obdelanih njiv.

Spogledala sta se ko dva srečna in zadovoljna otroka. Za trenutek je bila v obeh prelepa sedanost, naslednji trenutek pa je rekel Janko:

»Ali ves, Mojea, kje in kdaj sva se zadnjič poljubila?«

Mojea je zardela, on pa je pokazal z roko:

»Govorce se komaj vidi... kakor so tudi tiste binčkošti že silno daleč!«

Sklonil se je in jo poljubil. Velika nežnost mu je napolnila srce.

»Bog ve, zakaj je bila potrebna ta dolga doba osamljenosti in nemira.«

Držala sta se za roke vrh šišenskega hriba, vsa v siju zahajajočega sonca, in gledala proti Golovcu... gledala preko petnajstih let na oni breg reke, ki je tako usodno ločila mnogo objublajočih dvajsetletno mladost od umirjene moške in ženske zrelosti.

»Mojea, ali boš z veseljem in pogumom moja žena?«

»Ti moj ljubi... dragi...« je šepetala in mu božala dlani.

»Midva, Mojea,« je tiho nadaljeval, »se ne bova bala nezvestobe, kaj?«

Na ves gozd, na vse jase, na vsa osojna in prisojna pobočja je neslišno padala junjska rosa.